

EGY AZ ISTEN

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 27. (87.) ÉVF. • 3. SZÁM • 2017. MÁRCIUS • ÁRA: 2,50 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Sánceban a hóvíz...

• ...papírcafatokat, műanyag zacskót, csikket, növényi törmeléket visz. A fény óráinak birodalma egyre terjeszkedik, a napsugárban füstölnek a tetők. A városi rigók, cinkék tán szót sem tudnának érteni falusi, mezei társaikkal, de énekükben ott lüktet a tavasz, a mindenen győzedelmeskedő, elpusztíthatatlan élet.

Erdőn-mezőn titkos mocorgások sejtetik, valami készül. Hamarosan zöld selyembe burkolózik a természet.

Lelkünkben is kél, erősödik a jókedv, a szomorúság törmelékeit, a rosszindulat cafatjait, félelmeink elszakadt zacskóit hadd mossa ki belőlünk! Áprily tavaszváró verssorai derengnek fel emlékezetünkben.

Kikelet ébred ez bennünk.

A hóvirág tiszta, makulátlan szépsége is a korhadt avarból táplálkozik. Tanuljunk a környező természettől: lássuk meg, miként fordíthatjuk gyarlóságainkat szépséggé, másokat segítő erővé.

A tartalomból:

Vallásos nevelés és gyermekszemlélet egykor és ma

4

Mit csinált Benczúr Gyula lánya a kövendi templomban?

9

A létrán

12

Az igazság jelvénye

13

Valami más

20

„Harmat leszek Izráelnek: virágozik majd, mint a liliom...” (Hós 14,6)

EGYHÁZUNK HÍREI

● **A Temesvár-Belvárosi Református Egyházközség templomában január 21-én** második alkalommal szervezték meg a **Temes megyei unitáriusok találkozóját**. Az ünnepi istentiszteleten Koppándi Botond Péter teológiai tanár prédikált. Az eseményen részt vettek a temesvári történelmi egyházak lelkészei is.

A résztvevőket Koppándi B. Zoltán dévai szórványlelkész köszöntötte, majd a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa által kiállított oklevelet adott át Szász Enikőnek, a temesvári gyülekezet gondnokának a szórványban kifejtett egyházszolgálatáért és helytállásáért.

A házigazda gyülekezet nevében Fazakas Csaba lekipásztor köszöntötte az egybegyűlteket. Az istentisztelet ünnepi műsorral folytatódott.

Az eseményt a Bethlen Gábor Alap támogatta.

● **Kolozsváron január 22-én a magyar kultúra napja alkalmából tartott ünnepségen adták át az Erdélyi Magyar Kortárs Kultúráért díjakat.** A díjazottak között volt Csíky Boldizsár Tamás zongoraművész, egyetemi tanár, akinek laudációját Bálint Benczédi Ferenc püspök tartotta. Méltatásában kiemelte a művész sokoldalúságát és az erdélyi magyar zenei felsőoktatás gyarapításában kifejtett áldásos tevékenységét.

● **Február 1-jén, az ágostai hitvallású szász evangélikus egyház kezdeményezésére, sajtótájékoztatót tartottak Brassóban a reformáció egyházainak képviselői.** A szász és a magyar evangélikus, a református és az unitárius egyház képviselői ismertették a reformáció emlékéve alkalmából szervezendő eseményeket.

Andrási Benedek előadó-tanácsos, a brassó-óvárosi egyházközség lelkésze a Magyar Unitárius Egyház rendezvényei közül kiemelte a Zsinat ünnepi ülését, amelyre október 28-án Ürmösön kerül sor, és a november 4-i Dávid Ferenc-emlékzarándoklatot.

● **Pacific Grove-ban (Kalifornia, AEÁ) került sor február 16–19. között az unitárius és unitárius univerzalista nők harmadik nemzetközi találkozására,** amelyre Erdélyből és Magyarországról is érkeztek résztvevők. A találkozó jelszava *Közösen egy igazságos jövő megteremtéséért* volt, amelynek szellemében előadásokat, kiscsoportos beszélgetéseket, kulturális programokat kínált. A rendezvény célja volt tudatosítani a nők helyét és szerepét a világban és erősíteni a nemzetközi együttműködések szálait.

● **A hagyományos gondnok-presbiteri értekezletek február és március hónap hétvégéin zajlottak:** február 18-án a Székelykeresztúri, a Székelyudvarhelyi Egyházkerületben, és a magyarországi egyházkerületben, február 25-én a Kolozs-Tordai Egyházkerületben, március 4-én a Marosi és Küküllői, valamint március 18-án a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkerületben. Az értekezletek alkalmával a következő előadások hangzottak el: Czire Szabolcs teológiai tanár, valláserkölcsei és nevelési előadó-tanácsos: *Az unitárius egyház feladata és szerepe a mai világban. 5 dolog, amit minden gyülekezet megtehet*; Kovács Sándor teológiai tanár: *Dávid Ferenc alakja az ábrázoló művészetekben*; Székely Kinga Réka hitéleti és miszteri előadó-tanácsos: *Szeretetedről, törvényedről énekelek, zsoltárt zengek neked, Uram! (Zsolt 101,1). Jelenkori magyar unitárius ünnepünk értékei és lehetőségei.*

A Farkas Emőd és Boros János főgondnokok, valamint Elekes Botond egyházkerületi főgondnok elnöklése alatt zajló munkálatokon megbeszélték az egyházközségek sajátos gondjait, az egyházközségi vezetők tájékoztatást kaptak az egyház 2018-ra tervezett rendezvényeiről.

Egyházköri hírek

● **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkerület**

Február 12. és 19. között szervezték meg több helyszínen (Barót, Bodos,

Bölon, Kisbacon, Köpec, Középpajta) a *Házasság hete Erdővidéken ökumenikus rendezvény sorozatot.*

● Kolozs-Tordai Egyházkerület

Február 5-én Aranyosrákoson tartották az *Együtt Isten Völgyében találkozót*. Az közösségi alkalommal egybekötött istentiszteleten Bodor Rozália Piroska tordatúri lelkész mondott imát, Józsa István Lajos tordai lelkész prédikált. A Balázs Ferenc Népfőiskola meghívottja Kovács Sándor teológiai tanár volt, aki *Dávid Ferenc alakja az ábrázoló művészetekben* címmel tartott előadást. Az összejövetel szeretetvendégséggel zárult, amelyen több mint százan vettek részt. A rendezvény házigazdája az Aranyosrákosi Unitárius Egyházközség és a Balázs Ferenc Népfőiskola.

● Marosi Egyházkerület

Marosvásárhelyen tíz esztendeje a történelmi keresztény felekezetek közösen szervezik meg az egyetemes ökumenikus imahetet. Ennek keretében *január 18-án* került sor *ökumenikus imaheti istentiszteletre a marosvásárhely-kövesdombi unitárius templomban*. A szószéki szolgálatot Nagy József Levente Tulipán utcai református lekipásztor végezte.

Február 12-én az istentisztelet keretében vetített képes bemutatót tartott a *kövesdombi unitárius templomban* a marosvásárhelyi *Telefonos Szeretetszolgálat*, amelynek vezetője, Sajó Norbert református lekipásztor ismertette a szeretetszolgálat segítő tevékenységét.

● Székelyudvarhelyi Egyházkerület

A Homoród mentén *január 29. és február 5. között* került sor az *Ökumenikus imanyolcad a Krisztus-hívők egységéért a reformáció 500. évében* elnevezésű közösségi alkalomokra. Az unitárius, református, katolikus és baptista gyülekezetek és lelkészeik egymás templomaiban vettek részt istentiszteleteken. Helyszínek: Abásfalva, Bágy, Homoródszentmárton, Homoródszentpál, Homoródszentpéter, Kénos, Recsenyéd, Városfalva.

LÉLEKKENYÉR

Gondolatok fahasogatás közben

Most még ropog a hó a talpam alatt. A járda kövén – ahol délben megpihen a napfény, s a jégtükörben önmaga ékességében gyönyörködik – bizonytalanul lépegetek egy-egy arasznyit előre, mint gyermek, aki most fedezi fel a lába képességét. Bizakodok. Bízok abban, hogy nem ütöm meg a földet. Bízok abban, hogy a fény, a fényözön, a napsugár a járdakövek közé locsolja a jéget, s abban is, hogy a kertben az almafák, melyek most, mint árva menyasszonyok, fehér fátylak alatt dideregve könyörögnek, hogy bársonyba pólyázott rügyeik virágos koronát bontsanak.

Folyton bizakodok, s majd egyszer remélni is fogom, hogy a fény, a fényesség, a világosság arra szelídít bennünket, hogy ne féljünk egymástól. Mert a gyanakvás sötétsége, a szeretetlenség jege arra szoktat, hogy a félelem zúzmarája alatt ne is reméljünk baráti melegséget.

Most a szép tavaszt várom, noha még „vágom a fát hűvös halomba”, s tűröm, hogy a Nemere az egészség foltjait pofozza arcomra. Sűvíts csak! – mondogatom, mert én mégis a tavaszi mondókákat, dalokat dúdolgatom magamban. Egyre hangosabban zümmögök, akárcsak a szorgos méhecskék, rájuk mindig jókedvvel gondolok. Na, végre hangosan is énekelek: „Süss fel, nap! Fényes nap! Kertek alatt a ludaim megfagynak.”

Egy konok verejtékgyöngy üt lyukat a hóba. Az életosztón sós cseppje. A fejsze nyelét szuszogni engedem, hadd kapjon friss levegőt szegény, görnyedt hátgerincem végén a fejem az ég felé emelem. Ezernyi kristálytündér békésen ejtőernyőzik lefelé arcomra, szám szerint annyi áldás, ahány Kosuth Lajos alapjára lett kívánva. S

ugyanazon pillanatban buggyan fel lelkemből a felismerés, mint ismeretlen földgyomorból a forrásvíz, amelynél értékesebb földi kincs odalent nem sűrűsödhetett volna össze, s idefent nagyobb szükségét nem is érezhetnénk. Így lett e pillanatban lelkemnek ivóvíze a szabadság eszméje.

BIRÓ
ATTILA

felszabadultan, jókedvvel körtáncot járni s hangosan énekelni! A frissen kaszált udvar gyepszőnyegén mezítlábas gyermekeimmel kergetőzni, höngörgőzni s kecskebukát vetni! Kiszabadítani a mindennapos gondsatuban szorongatott és fogva tartott lélek fokát, hogy szárnyakat bontson, mint a

„Péter így szólt hozzá: Ezüstöm és aranyam nincsen, de amim van, azt adom neked: a názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel, és járj! És jobb kezénél fogva fel emelte, annak pedig azonnal megerősödött a lába és a bokája, felugrott, talpra állt, és járt. Bement velük a templomba is, járkált, ugrándozott, és dicsérte az Istent.” (ApCsel 3,6–8)

A márciusi ifjak tüzes lelkesedésével újra szorososan megragadom a fejsze nyelét, erőm sokszorosát hatványozom a lendületbe, de a bognak esze ágában sincs meghasadni. Az erőm kitart, a lendület a fontos, a cél egyértelmű... de mit ad Isten, magába nyeli a fejsze fokát a makacs fa. Sem ki, sem be nem mozdul. Eme kínos helyzet, amely bosszantóan együgyű, mégis megfogalmaztatja velem a kérdéseket:

Mitől kell szabadnak lennem? Honnan kell megszabadulnom? Miféle rablánc tart fogva, hogy a szabadság után így áhítozom?

Tudnék-e én is úgy ujjongani – gondolom magamban –, mint az az ember, akit Péter és János apostolok, a kilencórai imádságra kérésülve, ott találnak a templom Ékes-kapujánál, s miután jobb kezénél fogva fölsegítik Jézus nevében, egy ugrással felpattan, táncol, énekel, s ugrándozva magasztalja Istent? Szeretnék én is ugyanígy,

tavasz tündére, s ide-oda cikázva járja a pillangók keringőjét! Jó lenne megszabadulni a vétkek szégyenétől, a bűn savanyú ízétől, s a többiekkel együtt bemenni a templomba dicsőíteni az Istent!

Most még egy kicsikét alszik a természet, néha hátára húzza a tiszta fehér lepedőt, betakarózik, nehogy megfázzon, de már hallani lehet, hogy lélegzete nem olyan mély, s közel van az ébredés új reménységének ígérete. A tavasz talán több aranyat, ezüstöt, pénzt s vagyont nem ígér hasztalan, de helyette azt, amije van, mind odaadja, szétosztja. A nap arany sugarát a búzamagnak, a hold ezüsthényét a szerelmeseknek, gólyahír sárga vidámságát a gyerekeknek, a föld hazahívó, meleg illatát a vándormadaraknak, ibolyák lila bársonyát az édesanyáknak, a szabadság szeretetét a költőknek, s a lélek megújulásának lehetőségét nekem is és neked is.

Gondolatok a vallásos nevelés örökölt szemléleti mintázatairól és aktuális feladatáról

Vallásos nevelés és gyermekszemlélet egykor és ma

TÁMBA RENÁTÓ

Középkor

A középkor hajnalán az európai társadalomban sorsdöntő változások mentek végbe. Ezek közül is kiemelkedő jelentőséggel bírt, hogy miután mind képlékenyebbé váltak a határok a különböző törzsek és nációk között, hogy helyüket egyfajta nemzetek feletti szemléletmód („Krisztus népe”) vegye át, az egyéni üdvösségre való törekvés jegyében egyre erőteljesebbé vált az a fajta individualizmus, amely majd később az újkori individualizmus alapját képezte. Látszólag egyfajta közösségi szellemiség volt ez, ám sokkal inkább a spirituális idealizmus jegyében kibontakozó aszketikus önelvűségről beszélhetünk.

Mindemellett, ahogyan az már a bibliai teremtéstörténetben is előrevetült, határozott antropocentrizmus jellemezte a középkori ember világképét: az ember a teremtés koronája volt, akinek feladata beteljesíteni a teremtett világban rejlő lehetőségeket. Innen pedig már csak néhány állomásnyira volt a „kora kapitalista”, protestáns ember hosszú távon nagyarányú technicizálódáshoz és a természet mértéktelen kizsákmányolásához vezető, Lányi András nyomán a „végtelen haladás” modelljeként is felcímkézhető szemlélete.

A szellemi és a természeti dimenzió kettéválasztása Szent Ágoston életművében vált igazán meghatározóvá, amikor a keresztény önvizsgálatot összefűzte az ember bűnös anyagi természetén, ösztönkésztéseiben való uralkodás képességével, mégpedig az eredendő bűn tanára alapozva. Az ember szellemi természetének felül kell emelkednie a „bűn robbanóanyagával terhes” testi valón ahhoz, hogy végül üdvözülhessen. Erre az alapzatra épült a középkori gyermekszemlélet rigorózus morálja is, amely csak a skolasztika korában kezdte átadni helyét egyfajta engedékenyebb, megértőbb, a gyermek felé forduló attitűdnek. A középkort azonban végigkísérte a spirituális aszketizmus szellemisége. E korban a gyermekkor értékét nem ismerték, Ágoston maga is megvetően emlékezett vissza csecs- és ujszopós korára *Vallomások* c. művében, s szánakozva idézte fel a gyermekkor spontán kívánságait, illetve a kölyökkor kilengéseit. A gyermeki ösztönök megvetéséből fakadóan, s azok elnyomása érdekében megengedhetőnek tartották a testi fenyítéket is.

Miképp a hippói püspök, úgy a középkori ember maga is rosszindulatú lénynek látta a gyermeket, s az

abszolút tökéletesség elérése érdekében többnyire úgy vélte, hogy meg kell törni a gyermek dacos akaratát, hogy végül elnyerhesse Isten kegyelmét. Messze vagyunk tehát már a gyermekhez fordulás jézusi attitűdjétől („Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket...” Lk 18,16), s íme: az ókor alkonyán, az ókeresztény időkben végül nem az evangéliumi megbocsátás, elfogadás ígéje vált elterjedtté, hanem a hosszú távú következményekkel járó keresztény antropocentrizmus és a vallási intolerancia. Az Ágoston pedagógiáját átható spirituális aszketizmus magyarázata abban ragadható meg, hogy a filozófus kizárólag a jót tekintette igazán létezőnek, a rosszat pedig e létező tagadásának vélte. Úgy gondolta, hogy a jó székhelye az Isten, az ember törekvése tehát a Földről az égbe kell hogy vezessen.

Ebből fakadóan a gyermeket Isten szeretetére kellett nevelni, hiszen a szeretetből következett a mértéktelenség, a bátorság, az igazság és a bölcsesség, tehát mindazon erények, amelyek az üdvösség, a szellemi szféra felé vezethetnek. Ágoston szerint a nevelés végső célja nem lehet más, mint Isten megismerése. Mert az Istent megismerni annyi, mint az igazságot megismerni, az igazság megismerése pedig a legfőbb boldogság. Isten nem más, mint az abszolút tökéletesség, amelynek okán a nevelő feladata biztosítani a növendék Istennel való egyesülését és az örök üdvösséget.

Az emberek bíztak ebben az eszmében, bíztak Istenben és a szentekben, olyannyira, hogy ez egyfajta, a kisdedekkel szembeni közönyhöz is vezetett. A középkori asszony például otthon hagyhatta csemetéjét védtelenül, abban bízva, hogy majd a helyi védőszent gondját viseli. Ez a felfogás aztán számtalanszor vezethetett a gyermek halálához, s az ehhez való viszonyulás – többek között a nagyarányú gyermekhalandóság és a halálnak a maitól egészen eltérő értelmezése okán – szintén meglehetősen ambivalens volt.

A gyermek a középkorban úgyszólván a társadalmi hierarchia legalján helyezkedett el, s kíméletlen, tekintélyelvű neveltetéséhez többek között az is hozzátartozott, hogy szülei jelenlétében állva kellett ennie. Szent Ágoston *Vallomások* c. művében kisdedkori önmagát „a gonosz vágyak semmirekellő rabszolgájának” címkézte. A gyermek szerinte oktalan teremtés, aki csupán a szopáshoz ért, sőt kétségbe vonja a gyermeki ártatlanság eszméjét is.

A középkori gyermekszemlélet meghatározó sajátossága volt, hogy a test pusztán a lélek közvetítő szer-

vének számított, önálló értékkel nem bírt, hiszen úgy tartották, az igazság a lélekben rejtőzik. Azonban ezzel a szemlélettel mintegy megtagadták azt a krisztusi szemléletet, amely szerint az ember test és lélek szerves egysége, ily módon a lélek kiművelése sem mentes anyagi dimenzióktól. Erre majd csak a későbbi korok embere ébred rá, különböző formákban juttatva érvényt a testi szükségletek kielégítésének.

Reneszánsz

A reneszánsz korában már egészen más ideálok hatották át az ember tudatát és törekvéseit. Előtérbe került az individualizmus, az aszkétikus felfogás helyét eleinte az evilági örömhöz való viszonyulás petrarcai mintája, majd később a Pietro Bembo-féle derűs optimizmus, valamint a reneszánsz Dávidok bátorsága, derekassága, evilági leleményessége és fondorlatossága vette át. Középpontba került a versenyszellem és a hedonizmus, valamint az egyetemes műveltség megszerzése iránti igény. Erasmus már figyelembe vette a gyermekkor sajátosságait, Morus Tamás pedig már a szeretetet és a gyöngédséget tartotta a nevelés alapjának. Persze továbbra is fennmaradt a testi fenyték, amit Luther Márton is szükséges eszköznek vélt, s a felnőtt mércéhez való viszonyítás is változatlanul megmaradt a nevelési gyakorlat meghatározó elemének. Montaigne pedig még mindig idegenkedett a kisdetek babusgatásától. E távolságtartó, ambivalens nevelői magatartás, amely a filozófus korában gyakori volt, oka is, de következménye is lehetett a továbbra is jelentős méreteket öltő gyermekhalandóságnak. Mindazonáltal éppen Montaigne tett említést arról, hogy ő maga nem ismert olyan embert, aki elfordult volna púpos vagy nyomorék gyermekétől.

E korban tehát már érzékelhető volt a szeretet pedagógiája, hiszen a reneszánsz idején a spirituális aszketizmus rigorózus szellemét mindinkább felváltotta egyfajta pedagógiai optimizmus. Ettől fogva a gyermek értéke egyre inkább nőni kezdett, s idővel úgy tekintettek rá, mint önálló individuumra. A 19.

században angolszász területeken például a gyermekkor értékes voltáról árulkodó különböző neveket, beceneveket (ajándék, kincs, kedvenc stb.) is ismerünk, illetve egyre határozottabban jelenik meg a szülői gondoskodás, oltalmazás és a gyermekfejlődés figyelemmel kísérésének kívánalma.

Napjaink

A gyermekkel való törődés igénye, valamint a gyermeki lélek kérdései iránti fokozódó figyelem máig nem vezetett el a gyermekkor önértékének fel- és elismeréséhez, ezzel szemben a 20. század folyamán mind szélsőséesebb és egyúttal bizonytalanabb formákat öltött a gyermeknevelés terén az individualizmus. A vallás közösségformáló ereje gyengült, helyette új fontos kihívások jelentek meg a pedagógiában, mint amilyen a multikulturalizmus és a médiahasználat. Az individualizálódás e század folyamán elvezetett a társadalom atomizálódásáig, s ennek folytán az egyén egyre inkább eltávolodott a közösségi lét lényegét jelentő vallásos életszemlélettől. Egyre nagyobb méreteket öltött az elgépiesedés, az elidegenedés, az általános létbizonytalanság, a jelentéktelenség és a felcserélhetőség érzése. Az ember napjainkra még távolabb került a spirituális bizonyosság érzésétől, s a tömegkultúra térhódításával ma már sztárok, sportolók és divatok hódolatának adja át magát. Manapság nagyrészt a média szerint formálódik az emberek véleménye, értéktudata, s eközben eltávolodik az emberi kultúra örök értékeitől. Az ember függetlenségében elvileg bármit megtehet, ám kapaszkodót sehol nem talál, míg a keresztény ember életéért Istennek tartozik, és lelkiismereti szabadságából eredően a jó cselekedetek sorával haladhat az üdvözülés felé.

A szeretet eszméjének vallásos kifejeződésén túl nincs erősebb semminél, amely a gyermek lelki akaratára jelentősebb hatással bírna, a vallás hullámai azok, amelyek egy egyetemes érvényű, misztikus dráma részévé emelik az egyént, a közösség szerves részévé avatva őt. A keresztény nevelés ezért napjaink multikulturális társadalmában is lényeges szerepet kell hogy betöltsön. Azonban milyen alternatívák kínálkoznak a keresztény pedagógia célkitűzéseinek, szemléletének meghatározására? Mit tarthatunk ma a vallásos gyermeknevelés legfőbb értékének?

Keresztény nevelés

A magyar kultúrpedagógia kiemelkedő alakja, Weszely Ödön a nevelés alapjának és egyúttal végső céljának a világnézetet tartja, amely válaszokat adhat az élet legnagyobb kérdéseire és az ember világegyetemben elfoglalt helyének problémájára. Minden vi-

lágnezet vallási alapon fejlődött ki: a vallás pszichológiai jelenség és világtörténeti tény. Ezzel összefüggésben *Bevezetés a neveléstudományba* (1923) című munkájában kifejti, hogy a nevelés célja elvezetni a neveltet a reális értékek (szükséges, hasznos, élvezetes) világából az ideális értékek (igaz, jó, szép) világába, vagyis az alacsonyabb világnézeti régióból a magasabb felé.

Weszely Ödön ezzel roppant fontos meghatározást adta a vallásos nevelés céljának, hiszen napjaink cinikus-materiális értékrendjének közepette rá kell ébrednünk, hogy az anyagi értékek halmozása nem vezethet el sem az egyén, sem a közösség boldogságához, szabadságához. Ugyanakkor azt sem szabad gondolnunk, hogy az anyagi és a lelki dimenzió különválasztható, sőt el kell fogadnunk a kettő szerves egységét. Éppen ezért örvendetes az 1997-es *Pedagógiai Lexikon* megfogalmazása, mely szerint már a keresztény nevelés – alárendelve az evangéliumokból meríthető céloknak – egyformán figyelembe veszi az embernek a természethez, a közösséghez és az abszolútumhoz való kötöttségét.

Ezzel a komplex meghatározással szemben felületes definíciónak bizonyul az 1977-ben megjelent *Pedagógiai Lexikon* meghatározása, miszerint a vallásos nevelés célja a hitbuzgó ember nevelésében rejlik, aki életének formálásában a hittételeket és a hit erkölcsi útmutatását tartja mindenkor szem előtt.

A 20. század folyamán egyre nagyobb teret hódított a kommunizmus, amely a tudományt tekintette fő nevelőerőnek, s a vallást az előítéletekkel azonosította, korunkban pedig mintha ugyancsak hasonlóan leegyszerűsítő kép élne a köztudatban a vallásos életről. A vallásos identitás erodálódásáért a kommunista ideológiát és a média előretörését joggal okolhatjuk, azonban az utóbbi kihívásait nem szabad ignorálnunk, hiszen ezzel az ifjúság értékrendje kerülne figyelmünk perifériájára. Márpedig a korszerű nevelés egyik legfőbb gyakorlati alapelve az ifjúság értékrendjének, életszemléletének elfogadása, hiszen csak a meglévő viszonyokhoz adaptálva vagyunk képesek bizonyos örökérvényűnek tekinthető univerzális, egyébként a legtöbb vallásban megfogalmazódó, a harmonikus emberi együttéléshez nélkülözhetetlen értékeket (pl. irgalom, segítőkészség, jóindulat, megbocsátás) meggyökeresíteni a fiatalabb generáció lelkében. Sőt a leghelyesebb úgy értelmezni a nevelés folyamatát, hogy ennek során értékek találkoztatásáról van szó, hiszen már a nevelteknek is vannak formálódóban lévő értékeik (pl. a zenei szubkultúra mentén), amelyek ráadásul informálhatnak minket gondolkodásuk, értékviláguk fejlődéséről, s támpontokat szolgáltathatnak a nevelő számára abban, hogy mire van szükségük éppen a lelki és szociális fejlődésükhöz. Tehát a legkevésbé sem volna helyénvaló értékeinkkel eluralkodni az ő értékeik felett, ehelyett

meg kell érteni az új generáció életfolyamatait, érték-szocializációjának jellemzőit.

Mindenesetre azt leszögezhetjük, hogy ma a társadalom különböző színterein általános értékbizonytalanság és értékválság uralkodik, s ez gyakran vezet akár identitásválsághoz is. Ezen a helyzeten úgy lehetne úrrá lenni, ha a vallási alapokon nyugvó nevelés adaptálódna a jelenkor mentalitásának kihívásához. Szilárd talajban gyökerező, ám mégis dinamikus, a fiatalság és a különböző etnikai csoportok értékváltozataihoz, tehát a kulturális sokféleséghez, s nem utolsósorban magához az emberi természethez alkalmazkodni képes vallásra van szükség, amely nem választja el egymástól élesen a testet és a lelket, az evilági örömeket és a túlvilági létet. A mai keresztény nevelőnek el kell fogadnia, hogy az ember alapvetően hedonista természetű lény, s hogy – miképp arra Jézus is rámutatott – minden lelki jelenség testi-anyagi síkon manifesztálódik. Ezért meggondolatlanság volna a keresztény pedagógia sok évszázados, a mai keresztény nevelők szemléletében zömmel makacsul visszaköszönő, rigorózus hagyományait folytatni. Az önmehtagadás helyett a transzcendenciaorientált keresztény pedagógiát közelíteni kell az ember sikerorientált, örömszerző, életélvező hajlamához. Más különben nincs esély arra, hogy a hitélet gyümölcssei megérjenek az ifjúság lelkében. Forduljunk tehát szembe azzal az ágostoni-lutheri örökséggel – amely véleményem szerint még ma is makacsul él a keresztény pedagógiai köztudatban –, s koncentráljunk végre a keresztény nevelés evilági feladataira is!

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár

dr. Ferenczi Enikő 0740 063 767

Marosvásárhely

Pavelka Attila 0746 234 917

Sepsiszentgyörgy

Buzogány Csoma Csilla 0742 512 574

Székelyudvarhely

Katona Dénes 0266 213 100

SIC, avagy az ígéret földje

SOLYMOSI ALPÁR

• Úgy adódott, hogy a napokban Kolozsvárott sétáltam... A reggeli órákban a városközpont gyalogátjárójánál, a villanyrendőr oszlopára ragasztott kerek öntapadós matricáról, egy csábító felhívás kacsintott rám idegen nyelven. Kétszavas felhívása megérintett: „Gyere az AEÁ-ba!” A történet kekszségéhez hozzátartozik, hogy előző este a színházban Michal Dočekal rendezésében épp a Kafka regénye nyomán színre vitt *Amerika* c. előadást láttam. Így hát állítom, nem véletlen egybeesés, hogy az előadás nagyszerű üzenete már másnap visszaigazolást nyert bennem, ott, a forgalmas gyalogátjárót rovákat célzó, csábító felhívásban...

Elgondolkodtam azon is, milyen jó annak az országnak, amely két szóban meggyőző üzenettel tudja földjére csábítani az embereket! Hiszen akár méhet a nektárilat, úgy csábítja az embert az AEÁ. Ez az az ország, amelyet az ígéret földjével, Kánaánnal asszociál a halandó.

Igen ám, csak hogy a 21. századunkban, bár a Föld tektonikus lemezei geográfiailag távolodnak egymástól, szociográfiailag egyre

közelebb kerülnek egymáshoz és egymás lehetőségeihez, fogalmaihoz a népek. A globális faluvá zsugorodott világunkban csak egy karnyújtásnyira van „Amerika”, az ígéret földje. Itt van a számítógépen, az orrom előtt, tágabb értelemben pedig itt van Nyugat- és Észak-Európában, mindössze tiztizenkét órára tőled és tőlem, ugyanis időközben a vén Európa

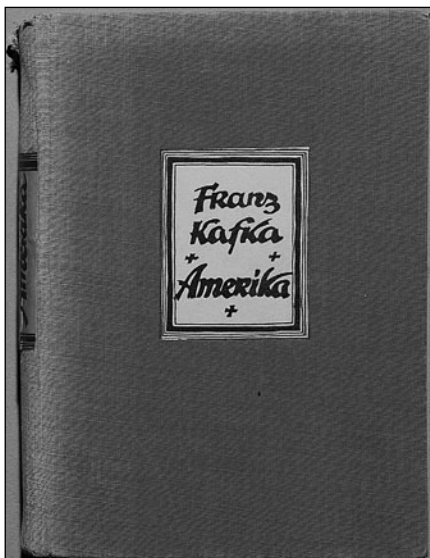
csúcországai is elindultak az „amerikanizálódás” útján. Az önmagukat természetes népszaporulattal, reprodukcióval benépesíteni és fenntartani képtelen fejlett országok Kánaán-szerűen vonzóak az anyagi helyzetükben és társadalmi állapotukban destabilizált embereket, köztük minket is. Napjainkban az életük pusztaságában vándorló embertársainkat nem a tágas legelő és a „tejjel-méz-zel folyó föld” (5Móz 26,9) ígérete csábítja, hanem a működő piacgazdaság világa, a pénzkereset lehetősége.

Arra gondoltam, bár az elmúlt évtizedben mi, székelyek is próbálkoztunk, hogy frappánsan népszerűsítsük Székelyföldet, nem sokra mentünk vele. Kis méretű, ovális SIC-matricákat ragasztottunk az autókra, a határidőnaplókra, hirdetőtáblákra, oszlopokra, de valahogyan mégsem lettünk többen itt, e csodaszép földön, sőt egyre fogyunk, bár földünk egyáltalán nem nektár nélküli! Hiába, SIC (Terra Siculorum) azért mégsem az USA vagy AEÁ. Igaz ugyan,

hogy a földdel, tejjel és mézzel jól állunk, van bőven belőle, na de a működő piacgazdaság és a pénz tekintetében eléggé terméketlen a Kárpát-kanyar eme „félholdja”.

Az elmúlt évtizedben egy nagyon erős lelki törésvonal mentén hasadt meg az erdélyi magyar nemzeti közösségünk azonosságtudata, boldogulásérzete. Ez a meghasonulás Székelyföldet is igencsak megpróbálta, nemcsak a szórványterületeken élő magyarságot. A „jó helyen vagy-e itthon?” létkérdése naponként feszegeti a lelkek sokaságát, és az erre a kérdésre adott válaszok polarizálják a közösségünket. Az erdélyi geopolitikai körülményekre adott társadalmi válaszok mentén folyamatos átalakulásban van a felkerekedők és a maradók tábora. Stefano Bottoni kortárs történész szerint az erdélyi magyarság egyik legnagyobb gondja, hogy egyfajta politikai vákuum jellemzi a közösségünket. (Amint azt napjaink összromán társadalmának történései is igazolják, a politikai vezetőikben és a vezérelvekben nem csak mi, magyarok, székelyek szenvedünk hiányt, de a társnemzetek is.)

Sem a felkerekedőknek, sem pedig a maradóknak nincs életképes koncepciója. A szabad munkaerőáramlás mentén emigrálók kénytelenek feloldódni a munkaadó országok valamelyikének társadalmi struktúráiban, míg a maradók kénytelenek naponként lennebb venni a mércét minden vonatkozásban. Nyilvánvaló, hogy közösségi egyensúlyvesztésünknek tudható be, hogy ma már nemcsak az erek, a patakok mentén egykor kialakult falvainkban, de a községközpontokban, sőt újabban a városi, megyeszékhelyi iskoláinkban is összevonásokra, leépítésekre kényszerülnek az oktatási biztosok, a gyermeklétszám hiánya mi-

Az első kiadás borítója (1927)

– Forrás: német wikipédia

att. Úgy tűnik, hogy a recesszió folyamata reménytelenül megállíthatatlan. Ne hagyjuk, hogy így legyen!

Az erdélyi magyar társadalom és ezen belül az unitárius közösségeink boldog, erőlködés nélküli megmaradása, tudjuk, érezzük, hogy Isten áldása nélkül lehetetlen. A kiteljesedő közösségi boldogság, népi jó közérzet csak akkor valósulhat meg, ha a lélek dimenzióit előnti és megerősíti egyfajta kellemes otthonérzet. Amennyiben érezzük, hogy nem véletlenszerűen vagyunk, élünk itt, ezen a földön, hanem Isten akaratából: „*behozott bennünket erre a helyre, és nekünk adta ezt a földet, a tejjel, mézzel folyó földet*” (5Móz 26,9). Úgy érzem, hogy a Magyar Unitárius Egyház lelki közösségében minden felelős embernek óriási szerepe van a boldog szülőföld jövőképeinek megerősítésében, az e gondolatnak alárendelt naponkénti cselekedetei, példája és hite révén.

„*Ujabb időkben isten ilyen*

Lángoszlopoknak rendelé

A költőket, hogy ők vezessék

A népet Kánaán felé.” – írja Petőfi *A 19. század költői* c versében. Hiszem azt, hogy mi most új időket élünk, és Isten most is rendel lángoszlopokat, akik megerősítik bennünk a „*jó helyen vagyok-vagyunk*” áldott érzetét.

Csíkyszeredai szolgálatomban, Székelyföldön úgy érzem, hogy a jó Isten napjainkban választás elé állít bennünket: felkínálja számunkra a tejjel-mézzel folyó, valamint a pénzzel, lehetőségekkel teljes földet. Válasszunk! Meggyőződésem, hogy Székelyföld az ígéret földje, a kapitalista lehetőségek nélküli „kis Amerika”.

Ezen a földön, amelyet az állami struktúra nem létezőnek minősít, Isten országát meg lehet tapasztalni az erdőben, mezőben, réteken, patakok és források mentén, és az itt élő emberek által formált közösségekben. Ez az a hely, ahol közös erővel továbbra is szeretnénk őrizni és megélni a székely „náció” mércéjét. Azt a Széllyes Sándor-i és Tamási Áron-i két-három fokkal magasabbra állított, láthatatlan nép-lelki mércét, látásmódot szeretnénk megélni, amely földünknek varázsát, az itt élők rátermettségét és megmaradását garantálta minden időben.

A megváltozott körülményekhez igazodóan érezzük, hogy a gondviselő Isten folyamatosan lehetőséget kínál, ihletet ad önkifejeződésünk, önazonosságunk megőrzéséhez és megéléséhez. Az életigenlő viszonyulás számtalan területen tetten érhető: Székelyföldön felélénkültek, és magas színvonalon művelik a hagyományos és autentikus mesterségek sokaságát, megszaporodott a hagyományos termékek kínálata, megjelent egy sajátos építészeti koncepció, amely figyelembe veszi és felértékeli a helyi stílusjegyeket, arányokat, szép ünnepszentelések sora tapasztalható, virágkorát éli a katonai hagyományörzés, kialakultak sajátos népi/vidéki (farsangi, szüreti, zarán-

doklati, fúvószenekari, gyermeklakodalmi, falu- és kortársközösségek) és urbánus (színházi, zenekari, olvasóköri, pedagógusi, nemzeti ünnepnap) kultúrközösségek.

Míg a létfenntartás szempontjából alulértékelt szülőföldet naponként tucattal elhagyják a jobb megélhetés reményében a földiek, Isten folyamatosan gondoskodik a családos életet vállalókról és a gyermekáldásról. A kellő lelki és szellemi magabiztossággal élők körében egyre népszerűbb a három-négy gyermekes családi modell. A családos élet reneszánsza és reformja iránti igény azonban nemcsak a gyermekvállalási kedvben nyilvánul meg, hanem a családban együtt megélt kreatív idő iránti igényben is. A mai fiatal szülőnemzedék nem elégszik meg azokkal az örökölt állami struktúrákkal, rendszerekkel, amelyek képtelenek a gyermeki lélek feltöltésére. Tudja, hogy a család nevelő szerepe, tudásátadása legalább annyira fontos, mint az oktatási intézményeké. A család olyan, mint a faiskola, hiszen itt oltják a csemetébe, kisfiúba, kisleányba az életrevalóságot. Ezzel egy időben előtérbe kerülnek és népszerűvé válnak azok az intézmények, köztük az egyház is, amelyek a lelki ember építését célozzák meg.

Örvendetes az, hogy felértékelődtek az egyházi óvodák és iskolák, táborozási lehetőségek. Emellett a gyermekjátóházak, -táncházak, könyvtári és múzeum-pedagógiai foglalkozások alternatívája is számtalan lelki élményt és lehetőséget kínál az eljövendő nemzedék számára.

Mindezen összetett, komplex életfeltételek és elvek mentén Székelyföldön, és hiszem azt, hogy máshol is, kialakulóban van egy olyan egészséges, holisztikus világlátás, amelyben az életnek minden rezdülése szervesen kapcsolódik egymáshoz. Egyre több emberben tudatosul, hogy földi életünk a bölcsőtől az öröklétig a lelkünkben visszhangzó isteni ígéret és lehetőségek beteljesülésének az ideje. Mivel a rendelkezésünkre álló emberöltőnyi idő rendkívül értékes, nem fecsérrelhető el az illúziók országának keresésére. Isten nem holmi ábrándot rejt az emberi lélekbe, hanem az ígéret földjének vízióját. Ebben a szemléletmódban egyéni életünk, boldogulásunk nem különíthető el a szülőföldtől, a háztól, a családtól, barátoktól és megtartó közösségtől.

Maradjunk hát a mi „kis Amerikánkban!”

Felhívás

Kedves Olvasóink! A kalendáriumunk rejtvénypályázatának beküldési határideje május 1-je. Arra biztatjuk a rejtvényeket kedvelő Olvasóinkat, hogy küldjék be megfejtéseiket, hiszen értékes nyerményeket sorsolunk ki a helyes megfejtők között!

Festett mennyezet Kövenden

Mit csinált Benczúr Gyula lánya a kövendi templomban?

BALASSA M. IVÁN

• Benczúr Gyula (1844–1920) a 19. század akadémikus festészetének meghatározó alakja. Többek között olyan közismert művek alkotója, mint *Hunyadi László búcsúja*, *Vajk megkeresztelése*, *Budavár visszavétele* stb. Szinte minden korabeli politikusról, közéleti személyiségről (nőkről és férfiakról) portrét is festett. Korán elhunyt német feleségétől négy gyermeke született, három lány: Elza (sz. 1874), Olga (sz. 1875) és Ida (sz. 1877), mindannyian művészi tevékenységet folytattak, fia, Gyula (sz. 1879) orvos volt. Az elsőszülött Elzának volt köze a kövendi unitárius templomhoz.

Az aranyosszéki Kövend unitárius templomának kazettás-festett deszkamennyezetén több felirat is található, amely az épület történetéről tudósít. A legkorábbi ma a keleti oldalon, az orgonakarzat feljárója felett látható, és latin nyelven azt örökíti meg, hogy ezt a munkát, azaz a mennyezetet 1721. június 20-án készítették, illetve felsorolja az egyházi tisztségviselőket, akik abban a korban működtek. Ez azonban nem az eredeti helye lehetett, hiszen a valószínűleg középkori előzményekkel bíró épületnek Lázár István püspök 1788-as vizitációja szerint „...nap nyugat felől való vége mennyezetes, nap kelet felől való pedig bolt hajtásos, melly bolt repedezni kezdett”. Vagyis a felirat akkor még a templom nyugati felében volt.

A javítást nem halogatták sokáig, mert a következő, Körnöczy János püspök által 1817. december 12-én megejtett vizitáció konstatálja, hogy 1791 és 1796 között a templom épületét megújították, és a „Mennyezete zölden festett virágos deszka. – A Templom két végeiben két ifjak ülésre két festéssel színlett deszka karok. – Más dél felől a Templom közepén bé járó ajtó felett, viszont két festéssel színlett éneklő Kar Deszka Pulpitussal... Három bójáró ajtajai vagynak, kettő azok között jó záros nyíló ajtókkal el készülve.” Ezeket a munkálatokat a mennyezetben is megörökítették. A szószéktől keletre – az orgonakarzat felé –, a második keresztirányú sorban a hét kazetta közül ma hat feliratos. Északi irányban, a szószék feletti első feliratos kazettán a kurátor és az egyházi neve mellett feljegyezték a készítő asztalosokat is: „TORDAI DOMBAI MOSES ÉS FIJA JANAS ÁLTAL ANNO 1796”.

Lehettek valami munkálatok az épületen 1898-ban is, az orgonaszekrény délkeleti sarka felett egy átfestett táblán ez az évszám, és talán az „által megújított” szöveg vehető ki.

A kövendi templom belseje

A nagy változás azonban 1912–13-ban következett be, mint ahogyan a mennyezetben megörökítették:

„AZ EGY IGAZ ISTEN DICSŐSÉGÉRE EMELT EZEN HAJLÉK MEGÚJÍTTATOTT 1912–13 ÉVBEN AZ EGYHÁZ KÖZSÉG KÖLTSÉGÉN A FERENCZ JÓZSEF PÜSPÖKSÉGE LŐRINCZI DÉNES ESPERES SÉGE ÁDÁMOSY GÁBOR LELKÉSZÉGE FODOR JÓZSEF GONDNOKSÁGA IDEJÉBEN PÁKEI LAJOS ÉPÍTÉSZ MÉRŐK TERVEI SZERINT KÖBÖLŐS ANTAL KŐMŰVES MESTER KOVÁCS LAJOS ÁCS MESTER KALLÓ ÉS MOLDAI KROMER PÉTER ASZTALOSOK SÓLYOM MÁRTON MÁZOLÓ TÖRÖK JÓZSEF BÁDOGOS ÁLTAL.”

Tehát Pákei Lajos volt a tervező, akinek az unitárius egyház számos épületét és templomát köszönhetjük. Alapos épületkutatás nélkül is valószínű, hogy a

déli bejárat feletti, 1817-ben leírt fa „énekló kart” ekkor szüntették meg, és készítették a hangsúlyosabbá tett portikuszból megközelíthető, a toldalék felső szintjén kialakított új karzatot.

A legnagyobb változáson azonban a festett, kazettás mennyezet esett át, ami, mint az előbb is hivatkozott vizitációs szöveg írta, eredetileg zöld alapszínű volt. A munkálatok során lebontották a mennyezetet. Az ilyen fődémek általában úgy készülnek, hogy két-három szál deszkát összeragasztanak, és az így kialakított hosszú táblákra három-öt kazetta díszét ráfestik. Kövenden a leszedett mennyezetet kazettányi darabokra vágják és átfestették:

„AZ 1721
ÉS 1796 ÉVEKBEN
FESTETT MENNYEZET TÁBLÁ
INAK FESTÉSÉT JAVITOTTA
NAGYOBB RÉSZÉT A RÉGI MINTÁK
SZERINT ÚJBÓL FESTETTE MUZS-
NAI ÜRMÖSSY JENŐ NAGYBIR-
TOKOS NEJE JÁSZENOVÓI BEN-
CZUR ELZA. 1913IK
ÉVBEN.”

A centrálisan elhelyezett felirat szerint a festő Jászenovói Benczúr Elza. Benczúr Gyula családjának ősei többek között az Árva megyei Jászenován éltek, úgyhogy nem kétséges, Elza, akit neveztek Ellának is, a festő első gyermeke volt az, aki az újrafestést elvégezte.

Benczúr Gyula első neje halála után feleségül vette a leányok nevelőnőjét, Ürmösi Boldizsár Kata Piroskát (1854–1928). Az erdélyi származású új asszonyt férje a müncheni akadémiai professzorsága idején a várostól ötven kilométerre lévő, a Starnbergi-tó partján elterülő Ambachban vásárolt háza elé állított székely kapuval „lepte meg”, amelynek felirata: „Építette Ben-

Az 1912–13-as átalakítást megőrkítő kazetták

czúr Gyula és nője Boldizsár Piroska az Úrnak 1894-ik esztendejében”. Boldizsár Piroska, a nagy műveltségű, közéleti tevékenységét csendben végző, mint megnyilatkozásaiban maga használta, a „névtelen székely asszony” feltehetően szerepet játszott a legidősebb Benczúr leány Erdélybe kerülésében. Elzát Muzsnai Ürmössy Jenő vette feleségül, és élt vele – mint 1926-os halálakor a *Keresztény Magvetőben* megjelent nekrológban olvashatjuk – 29 évig boldog házasságban.

Ürmössy Jenő az Unitárius Egyház jószágfelügyelőségének éveken keresztül elnöke volt, így kerülhetett felesége kapcsolatba az 1910-es évek elején a kövendi templomot felújítókkal.

A mennyezet felújításának menetéről némi képet kaphatunk az akkor hivatalban lévő lelkésznek, Ádamos Gábornak az *Egyházközségi Monográfiákban* (a kolozsvári levéltárban található gyűjtemény) fellelhető, az egyházzról és a templomról készült rövid, kéziratos összefoglalásából, illetve az ő munkásságát példás alaposan feldolgozó Pap Gy. Lászlótól, aki az egész felújítás költségvetését átvizsgálta.

Abból, hogy a mennyezet deszkái kazettákra vannak felvágva, egyértelműen következik: az egészet lebontották. Ezt követően Benczúr Elza „nagyobb részét a régi minták szerint újbólfestette”. Hogy az újbóli festés alatt megmaradt-e a régi, ma még nem dönthető el egyértelműen – ezt egy restaurátori vizsgálat tudná kideríteni. A karzatról közvetlen közlő részeken, például az orgonakarzat felett, megállapítható, hogy a változás radikális, teljesen más régi minta sejlik fel az új festés alatt. Erre a következtetésre lehet jutni abból a fényképalbumból is, amelyet Pákei Lajos készített, és amelyben megőrkített néhány kazettát a korábbi és újabb mennyezetről.

Az átfestés minden bizonnyal érintette az 1721-es feliratot, túl-

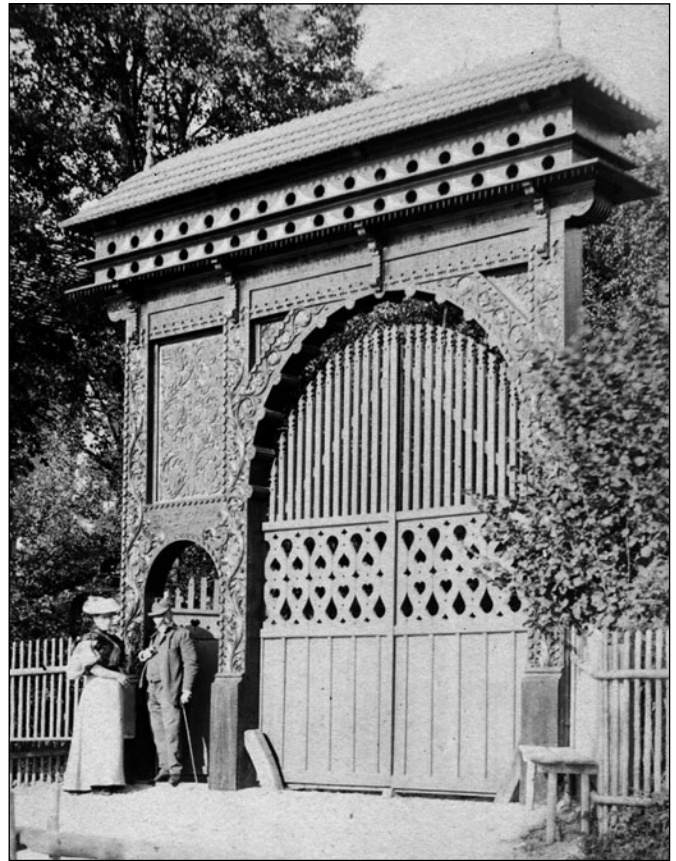
Benczúr Gyula: *Gyermekeim* (1881) – Magyar Nemzeti Galéria

zottan nagy az egyezés a XX. századi feliratok betűivel. Remélhető, hogy a tartalom változatlan, bár elgondolkodtató, hogy Pákei az említett fotóalbumban elhelyezett egy papírlapot, amelyen ezt írta: „A kövendi templom és torony külső falazatán valamint 1706 és 1796 évek előtti feliratok, melyek a templom mennyezetkassetta-szerű tábláin megmaradtak s ma is részben latin részben magyar nyelven vannak írva, valamint a templom építésére vonatkozó adatok az összegyűjtés befejezése után e két üres lapra írandók le.” Sajnos, ez nincs meg – vagy nem is készült el. Latin felirat mindenestre csak egy van a mennyezetben, a későbbi magyar nyelvű.

A mennyezet ma hét sor szélességben, 24 sor hosszúságban tartalmazza a kazettákat. Látszik a törekvés, hogy keresztirányban azonos díszítésűek legyenek, ez alól alig van kivétel. Új elem a már említett felíratos sor, itt az első, déli falnál lévő, holdat ábrázolón kívül három az építéssel kapcsolatos, egy a hitvallást, egy másik a tízparancsolatot és a harmadik bibliai idézeteket tartalmaz.

Az eredeti festés – feltételezhetően a keleti karzat felett

Székely kapu Ambachban – előtte a Benczúr házaspár

A szószékkoronáról leemelése után fénykép készült. Ezen két dolog figyelhető meg. Egyrészt, hogy akkor nem lehetett olyan színes, mint amilyennek ma ismerjük. A másik, hogy a tetején nem pelikán volt, hanem mindössze egy tobozszerű faragvány. Tehát a szimbolikus jelentőségű madár is a felújítás eredménye, sőt minden bizonnyal az is, hogy ezt megismételve, felette egy fiait önnön vérével tápláló pelikános kazetta van.

A kövendi templom mennyezete jó állapotban van, harmonikus összképet nyújt, és tanúja egy mára már elmúlt, de tanulságos helyreállítási, restaurálási szemléletnek – nem mindennapi szereplőkkel.

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztelőpoharak, kenyérosztó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett ónból készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom. Érdeklődni a 0264 433 241-es, 0765 128 601-es, illetve a (0036)20 3168 217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE
ötösmester (Kolozsvar)

A létrán

NYITRAI CSONGOR

• Az ember életpályáját mindig megszabta, irányította valami. Ezt a valamit – vagy valójában valakik végtelen sorát – megismerheti viszonylag korán, vagy sejtetik vele reményei, álmai, önvizsgálata, következtetései, hite. Sorsát az ember lépésről lépésre, fokról fokra, percről percre is tudomásul veheti, vagy a végén, talán épp a felső fokon, ha alkalma is van még rá, visszatekinthet, és kedvére összegezhet. Ez utóbbiért kell meghoznunk minden áldozatot remény vagy csalódás, félelem vagy bátor kiállás, öröm és bú közepett.

A bibliai Jákobot szülei indították el szerencsét próbálni, és az apai áldás birtokában, a féltő anyai gondoskodás által kísérve rangjához méltó sors várhatott rá. Ám ez már az ő idejében sem volt a minden, ezt története kétszer is beszédesen bizonyítja. A Bételben látott álmában egy égisz érő létrát látott, egy járható létrát, melynek a legfelső fokán Isten állott. A hazatérő, dúsgazdaggá vált Jákobnak még számolnia kellett lelkiismeretével, Isten áldását kellett elnyernie ahhoz, hogy a mindennek, amire várhatott, közelébe érjen.

Talán sokan vannak még, akik álmaik létrájának legmagasabb fokán Istent látják, és a sikerekhez vezető lépcsőkön, létrák fokain haladva boldognak érzik magukat, mert Isten áldásával – és nem enélkül – érték el eredményeiket.

Jómagam a gyakorlatban is jártam a lépcsőket, létrákat tömbházak építésénél, sokszor hármassával ugorva át a fokokat le a földre vagy fel a többedik emeletig, állásról állásra ugortam, vagy kapaszkodtam annak szerelése közben. Közben megszabadultam a tériszonytól is. Ennek sok éven át hasznát vettem, eleget tehettem a kihívásoknak, melyeket a nem mindig kegyes élet támasztott, de éreztem és érzem mindig a felső fokon álló Istent.

Nyugdíjas korban is jönnek a kihívások, ellentmondva az előítéletnek, miszerint e kor a bénult álpihenésé. Isten a teremtett világából ránk is hagyott megőrizni valót, cserébe megáld munka- és életkedvvel, de erőnkhez és korunkhoz kell igyekeznünk alkalmazni azt.

A szinte egészében saját kezünk által épített családi házunk körül felhagyott kertek voltak, melynek gazdái szívesen vették, ha kaszálom azokat, a kapálót feleségem számára zöldségesként és virágtermelés céljára használjuk, így megműveljük azt.

A falu és természet határán fekvő házunk és lakói tanúivá váltak a békítő látványnak, hangoknak; nem túl sietős őzek, szarvasok vonultak ötven-száz méterre kertünkől a Nyikóra inni, és csak megszokásból kapták kissé fel fejüket a gazdag fűből. Rikoltó fácán is

jelentkezett, róka oldalgott a kertek alatt, és baj volt ott, ahol a háziasszony nyitva felejtette a tyúkólat. De mindez a ránk bízott Isten világa... És hogyné volna az az ólakban bégetéssel, mekegéssel magukról jelt adó, a pázsitos udvaron jókedvűen szökdécselő, hízelgő, simuló apró állatok világa, a kilátogató unokák önfeloldt viháncolása!

Igaz, a benti világ már nem egészen önfenntartó. Télen várják a szénát, az abrakot, és csak nyáron fizetnek érte a tőlük várható módon. Ezért a gazda is szerepébe lép, az elvállalt kerteket kaszálja, szénáját gyűjtögeti, hordogatja. A kaszálás kézzel, a szállítás kézi szekérrel történik, az odornak támasztott létrán sokszor kell feljárni, akár csípőficamodásig, ha a szénát télire biztonságban akarja tudni.

Egy télen, mint még többször, Jákob létrájának szerepét a kórház lépcsői töltötték be. A kardiológiai osztályon, az egészség létráján igyekeztem kissé fennebb, majd karácsonyra hazakérezkedtem, várt is haza ember, állat. Volt is már egy korai bárány: nemsokára kedvderítő élénkséggel kisebbeket ugrabugrált, később már nagyobbakat, így eshetett meg az alábbi kis történet.

Este közeledtével, az év utolsó napján kimentünk gyönyörködni, és a nemrég még elhagyatott udvar ódon istállójába terelgettük a tízfős, de számunkra nyáját jelentő juhocskákat. Az újonc nem ugrált közöttük. Vártuk a bégetését, mellyel nyugtalan anyja hívására felel.

Hangot hallottunk, de báránykát nem láttunk. A hang a valószínűtlen mélységből eredt. Feleségem jó füle után indultunk el a régi, kiszáradóban lévő kút felé. Lenéztünk a kilencméteres mélybe, ott volt kedvencünk, kis fehér folt a fekete mocsár tetején, ránk függesztett szemekkel. Hangja, éreztük, már nem síró, hanem hívó volt. Emberi gondolkodásra fordítva így hangzana: most már kijutok innen, mert látom gazdiékat odafenn.

Azonnal segítség után szaladtunk. Hívásunkra jött is két fiatalabb szomszéd. A hosszú létránk közel sem volt elég, egyikük hozott még egy létrát, a másik hosszabbítós villanykörtét engedett a kútba, és ügyel-bajjal a két összetoldott létrát is leeresztettük. Hogy ki megy le a bárány után, már nem volt kétséges. Áttemtem a kút kávéján a lábamat, és kúsztam alá a bárányig. A létrafokokat nem számoltam se fel, se le. Fél karomban a bárány nem is moccan, mintha segíteni akarna a feljutásban. A kerek égdarab felettem lassan nagyobbodott, míg nem kezek nyúltak alá a drága teherke után. A rozoga létrát így avattuk Jákob létrájává, és Jákob kútjává a kiszáradóban levő kutat, ahol, mint a Bibliában Jézus, az odatérő szomjúságát örökre oltani tudta.

Szilveszter éjszakája következett. Milyen lett volna az és az utána következők sora a segítség nélkül tán még sokáig a kútban segítségért bégető kis étellel, ha az csak egy bárány is!? És a húsvét mit hozott volna a szelídség és áldozat szimbólumának hívó hangjával, ami lassan halványul, míg a tenyérnyi folt eltűnik a kút mocsarában, de a szívből tán soha...

Ezek a kis kérdések az élet dolgairól szólnak, akárcsak Jézus példázatai. Ehhez friss példaként áll elénk a veronai autóbusz-baleset sporttanárának igazi hőstette, aki sérülten is a még menthető gyermekeket segítette megszabadulni, miközben az övéi már az összegyűrt autóbusz áldozatai voltak...!

Itt álljunk meg, hisz a legnagyobb áldozat befogadására, Jézus érkezésére szívünknek készülnie kell.

Az igazság jelvénye

A megrekedt őstenger háborgó hullámai formálták a Küküllők forrásvidékét is; hegyek, dombok, völgyek, lankák hazája az. Ott feszül a Firtost a Kerek-erdővel összekötő hegyhát. A Firtost a jólelkű tündérek szállták volt meg, gyönyörű úrnőjük bele is szeretett egy daliás, korondi legénybe; a Kerek-erdő meg hatalmas fáival századokon át volt a hazafelé tartó székelyek iránytűje. Lehetett szép kereken, mintha valósággal körzövel rajzolták volna oda, mert már Tordától látszik; s lett is a szülőföld istenhozottja; a hegyhát meg, tetőormán egy ősi, székely fészekkel, a vízvázalasztó.

– Az igazság szép példája az a kicsi falu – mondták, mert testvériesen osztozik. Az egyik pataka, a Cseged, a Kis-Küküllőbe, a másik, a Palota-pataka, a Nagy-Küküllőbe tart, miközben neki-nekitüzesedve járnak végig a marosszékit; s járhatják, mert ha elmegy a patakok kedve, Firtos fölött az ég megdörren.

A várukat a gótok és az avarok is lakták. Onnan úzte ki a hős Jenő vezér a dákokat; s a diadal után fel is építette oda a népe a falut, Jenőlakát. De egy Istentől elrugaskodott lélek volt a vezér asszonya, Jenőné.

– Ha segít, ha nem az Úr – kiáltotta egyszer dölyfösen a kocsisnak –, mi a várba felérünk!

Nem úgy lett: rögtön kocsistól kősziklává változott. Ott áll azóta is a falu felett tanulságul égre meredő kősziklaként Jenőné kocsija, hogy gondolja meg mindenki jól, mielőtt valamit kiejtene a száján.

– Jenlaka – fogták rövidebbre idővel nevüket az egykori jenőlakiak, s lehetett a leggyakoribb név ott a Jenő, a szép, kicsi falu neve, mint ami nagyon illet, még jobban megváltozott.

– Énlaka! – zengték a falu új nevét az Isten dicsőségére emelt templomuk harangjai; s a bambán termő körtefák susogták rá: Vackorosok. Hadd feledjék könyvebben: volt az Jenőlaka is.

Igen, aki szekere rúdját hazafelé fordította, tudta; a csodálatos Kerek-erdő, az énlaki, messziről látszik; és mutatja az utat jónak, rossznak egyaránt, mert ott, a Firtost a Kerek-erdővel összekötő hegyhát, ahová egykor Jenő vezér népe telepedett meg, a szép nevű falu, Énlaka, már rég mindenkit hazavár, aki vállalja és büszke rá: hogy ott én lakom.

– Egy az isten! – hirdeti is erdélyi magyar unitárius templomuk mennyezetén egy ősi, székely betűkkel írt rovásémlék.

Muzsnai György hitelve az ősi, még Ázsiából hozott, székely-magyar írásmodorban jelvénye annak a kultúrtörténeti igazságnak, amelyet a háborgó tenger hullámai formálta tájon egy kicsi székely falu képes volt megőrizni.

– Örökségünk szent ereklyéje! – rendelkezett is Kriza János, a tudomány buzgó apostola, és a szép, magyar erdélyi hitelt már hun-szkíta írással – bár tartották pogánynak hosszú időn át a bölcsek – Énlakán bizony nehéz századok óta elolvashatja, aki arra jár.

Az igazság és a jóság honában, a jó tündér vára alatt a temérdek vackort ontó fáival a kis székely falu lehetett volna a hit, a szeretet és a jóság tündérekertje, ha a jó nyomán gyakran nem a rossz járna.

– Megvendégelte – mondják –, és gazdagon meg is ajándékozta a tehetős Kerestaly gazda az Énlakára betörő tatárokat, de azok még a kőtemplomukat is szalmával betakarták és felgyújtották.

Hát ne csodálkozz! Van is ott egy meredek hegyoldal. Ijesztőbűkk a neve. Meredeken, mintha tudná, hogy feladata van, uralja az a faluhoz vezető völgyet.

– Onnan nyilasták le az ellent, azért Ijesztő a neve – tartja a nép. És figyelmezteti – mert kell ma is – a megrekedt, háborgó tenger marta tájon a jó nyomában járó rosszat az ősi székely-magyar rovásírás: az igazság jelvénye.

UNITÁRIUS SPORTTÖRTÉNET

Borbély György, az akadémikus atléta

KILLYÉNI ANDRÁS

• Borbély György (Aranyosrákos, 1860. augusztus – Zalaegerszeg, 1930. február 8.) az 1880-as évek magyar sportéletének kiemelkedő egyénisége volt. Az atlétika bajnoka, számos kerékpár-vetélkedő győztese, a magyar kerékpáros turizmus Európa-szerte ismert egyénisége volt.

E szegény családból származó 19. századi notabilitás gimnáziumi tanulmányait Tordán kezdte, a kolozsvári Unitárius Kollégiumban folytatta, majd a debreceni kollégiumban érettségizett. Debrecenben került kapcsolatba a versenysporttal, de otthon érezte magát a salakon is, a tudományos könyvek között is: a kolozsvári egyetemen magyar–latin tanári oklevelet szerzett, a későbbiek során a *Keresztény Magvető*ben több tanulmánya jelent meg. Tordán kezdett el tanárkodni, de nem szakadt el a kolozsvári sportélettől, minden atlétikai és kerékpáros-versenyen ott volt résztvevőként, szervezőként egyaránt.

Az 1885-ben alapított Kolozsvári Atlétikai Club (KAC) nagy hangsúlyt fektetett az atlétikai versenyek szervezésére. Évente kétszer rendeztek nyilvános viadalt, amelynek programjában szereplő versenyek közt volt a bajnoki próba. Ha egy sportoló három egymást követő viadalon győzött ebben a próbában, illetve egy meghatározott eredménynél jobbat ért el, elnyerte az egyesület bajnoki címét.

Az első nyilvános viadalt 1885. május 17-én rendezték, a bajnoki síkfutásversenyt a két mérföldes (3218 méteres) távon Borbély György nyerte, aki ezüstérmét és bajnokjelöltséget kapott. Mivel a soron következő (szeptember 27-i és az 1886. május 26-i) viadalokon

is nyert, Borbély bajnoki címet, örökös tiszteletbeli tagságot, aranyérmét és ezüstserleget nyert.

A kor megkívánta egy bajnoktól, hogy kevesebbet versenyezzen: nem tartották elegánsnak, ha elveszítene egy vetélkedőt. Borbély viszont nem törődött ezzel, igazi

sportemberként bajnoki címe ellenére tovább versenyzett, újabb célokat tűzött ki magának. Egy 1885-ös versenygyaloglason (45 kilométeres távon, Kolozsvár és Szamosújvár között) fölényesen győzött, következő évben pedig, az 1886-os Kolozsvár–Dés-versenyen félórás hátránnyal, utolsóként indult. A versenyt Benyovits Lajos nyerte meg, ennek ellenére a hős Borbély volt, aki a győztesen kívül mindenkit beért, és csak 4 perccel maradt el a győztestől.

Gyakran indult és nyert a középtávú versenyeken, rendszeresen versenyzett a kerékpárviadalokon: az 1888-as őszi atlétikai megmérettetésén sok nézőt vonzott az 1000, illetve 3000 méteres távú kerékpáros síkverseny az ideiglenesen kialakított városi atlétikapályán. A rövid versenyszámot Borbély nyerte meg.

1887 nyarán Kolozsvárról elindulva elgyalogolt a Magas-Tátrába, és megmászta a Lomnici-

csúcsot. Útja 67 napig tartott, 30 vármegyében 250 községet érintett, közben a földrajzi és a néprajzi sajátosságokat tanulmányozta. Útjáról levélben tájékoztatta egyesületét. Általános elismerésben részesítették országszerte, útjáról a nemzetközi sajtó is megemlékezett.

1889-ben úgy döntött, elkerkezik a párizsi világkiállításra. 1889. június 25-én indult Tordáról, és 4271 kilométer megtétele után, augusztus 4-én visszatért Kolozsvárra. Útja során megjárta Párizst és Közép-Európát, sikere egyedi a kor sporttörténetében, neve pedig Európa-szerte ismert lett. Hazaérkezését az egész város ünnepelte. Már Bánffyhunyon várták, a tiszteletére rendezett dísz-

ebéd után pedig többen lovas kocsin követték a Kolozsvárra továbbinduló kerékpárost. Szászfenesen a KAC elnöke, báró Jósika Gábor várta és üdvözölte a sportolót, a díszmenet innen Kolozsvárra indult: a kerékpárosok, a KAC-elnök fogata, a helyi sportvezetők, arisztokraták, sportbarátok kísérték a bajnokot. A Rákóczi-emlékszobornál ágyúlövessel üdvözölték.

1893-ban Londonba, 1895-ben pedig Scharscher Dániellel Konstantinápolyba biciklizett. Ezúttal célja a keleti világ megtekintése és bemutatása lett volna, de a rossz útviszonyok és a gyakori esések miatt Borbély fényképezőgépe tönkrement. Borbély György 1896-ban Zalaegerszegre költözött, ahol továbbra is kedvére kerékpározott. Bár hosszú útra többé nem vállalkozott, hatvanéves koráig biciklizett. 1919-ben elvitték a vörösök a biciklijét, ez végleg lezárta sportolói karrierjét.

Régi diákemlékeimből V.

Diákélet a kolozsvári unitárius régi kollégiumban a XIX-ik százév végén

Antónia Mihály egykori magyarszováti unitárius lelkész régi diákemlékeiről szóló feljegyzéseit unokája, Benczédi László szíves engedélyével közöljük. A visszaemlékezés 2013 során folytatásokban jelent meg a svédországi magyar protestánsok ökumenikus lapjában, az Új kéve hasábjain. A visszaemlékezés az 1957. június 30-ai 58 éves érettségi találkozóra készült.

• **Dr. Gál Kelemen** [képünkön] a német nyelv tanára volt. Nagy tudású, pedáns és kimért, pontos és lelkiismeretes, komoly, szigorú, de igazságos. Szaktárgyait, a németet és a latint alaposan ismeri, s amellet állandóan tanul, halad a korrallal. Megjelenésében, modorában választékos, fiatalos, katonás.

Mint közös hadseregbeli tartalékos tiszt az évi ellenőrző szemlék napjain elegáns díszuniformist viselt, s kardját csörtetve jött ilyenkor órára, amelyen mindig olyan csend volt, mint a sírban. Szokása volt, hogy a feleltetéssel rendszerint végighaladt a névsoron, s a tanuló legtöbbször kiszámíthatta, hogy mikor kerül rá a felelés. Ezt a szokását ismerve, egyszer kitoltam vele. Egy hosszabb német ballada első versszaka volt felhagyva könyv nélkül. Gondolva, hogy felelni fogok, megtanultam, s jól is feleltem. A további szakaszok már nem érdekelték, egyhamar úgysem kerül reám a felelés sorrendje. Ámde elszámítottam magam, mert amikor a legutolsó szakaszig értünk, ismét a felelendők közé estem. Mit csináljak most? Arra már nincs idő, hogy a hosszú költeményt végig megtanuljam. Megtanultam tehát a legutolsó szakaszt. Fel is szólított, s amint az első szakaszt elmondtam, int, hogy folytassam az utolsónál. Én is éppen így gondoltam, s fényesen bevált. Ismét kaptam egy jó jegyet.

– Ezt a diákkori emlékemet évtizedek múlva, mint körü felügyelőgondnokomnak egy esperesi vizsgálat alkalmával, Szováton neki elmondtam, mulatott rajta. Általában nagyon sok könyv nélkülit kívánt tőlünk. Valósággal tömte tanítványait. Nyugalomba vonulása után egyháztörténeti tanulmányokkal foglalkozott. Megírta Ferencz József püspök életét és korát egy kötetben, a kolozsvári unitárius kollégium történetét két kötetben, s ezeket megelőzőleg még Jakab Elek élettörténetét.

A kolozsvári unitárius kollégium története II. kötetének végén egyik jeles tanártársát e szavakkal jellemzi: „Világos fő, alapos esztétikai ismeretekkel és helyes érzéssel, de egy dolog hiányzott nála: nem tudott közel férközni a tanuló szívéhez.” Szórol szóra őreá is talált.

Mintha csak önmagáról írta volna ezt a zárómondatot.

Ulár Pál emléke úgy él a lelkünkben, mint a legjobb tanárunké, aki Gál Kelemen szerint 47 évi tanársága alatt az egészségtan kivételével a gimnázium valamennyi tárgyát tanította.

Fő tárgya azonban a latin és a görög nyelv volt. A régi diákrigmus szerint: „Ulár Pál jó tanár, / Csakhogy rosszul kalkulál.” E két rövid mondatba bele van sűrítve néhai tanárunk egész egyénisége: mindig jó kedélyű, humorizáló természet, de aki a leckében nem ismeri a tréfát, s szigorú következetességgel mér mindenkinek különbség és kivétel nélkül. Minden szigorúsága ellenére is gyermeki ragaszkodással vettük körül. Szinte érthetetlen.

Hatodikos korunkban latint és görögöt tanított nekünk a 41. sz. tantermben. Éppen most jó, lessük csak meg. Lassú léptekkel közeledik. Komoly méltósággal lépik az osztályba. Elmaradhatatlan égő szivarját óvatosan a tanári asztal szélére helyezve leül, s apró, kerek gyöngybetűkkel gondosan beírja az órát az osztálykönyvbe. Most körülhordozza tekintetét, s belső zsebéből előveszi a kistükörnek nevezett tanári aranysegélyes zsebnoteszét – tanársága minden évről megváltak a kistüköröi –, s elkezd végiglapozni, majd hátulról visszafelé. Közben élvezi a fiúk drukkolását.

„Felelni fognának, de csak ha tudnának...” – mondogatja magában –, mialatt a diákot a frász környékezi, s végül is megkönnyebbülve sóhajt fel, mikor másnak a nevét ejti ki a tanár úr. A felszólított pedig ki megy a padok elé, hogy „feleljen szépen, helyesen,

bölcsen és okosan, ész nélkül.” Közben a figyelmetlenkedőket sem felejtí figyelmeztetni:

– Elemér, játszik a fosos gyermek.

– Rosenberger, mindig jár a szájad, mint a vincelér ülepe szüretkor. Na várj csak, majd betapasztatjuk bölcsőírral.

Kedves feddő szava volt, ha valakit csehpmasznak titulált. Ami tulajdonképpen valami csemegét jelent, de ő más értelemben használta. Ezalatt az égő szivar füstje még vékony kék sávban száll... száll a plafon felé, mint az Ábel áldozata, míg egyszer csak végleg kialszik.

Újabb és újabb felelők következnek, de ember legyen, aki a keze mozdulatából kilesheti, hogy hányast írt be a tanár a kistükörbe.

Emlékezetesek az írásbeli dolgozatok szertartásos kiosztásai is, amelyeket a hibák száma szerint osztályozott és rendezett, s a következő első órán már ki is osztott. Ilyenkor az asztalra helyezett csomóból veszi rendre a füzeteket, s olvassa, hogy Csép Miklós 3 hiba, 1-es, Gyergyai Árpád 5 hiba, 1-es, Raffay Károly 9 hiba 2-es, s így tovább... A füzetcsomó mind apad, s az enyém még késik. Már csak egy füzet nyugszik az asztalon.

– „Nunc venimus ad fortissimum virum.” A. M. se-reghajtó, 16 hiba, 4-es – mondja boldogan, bizonyos kárörömmel. Én pedig mintha nem értettem volna jól, érdeklődtem, hogy miképpen lehet ez?

– Úgy – válaszolt ő –, hogy egyetlen görög szóban, az emberben (ανδροπος) hét hibát ejtett, ime: hiányzik a hehezet, δ (d) helyett τ-t írt, ω helyett o-t, az ω alatt nincs aliotta, hiányzik az ékezet, aztán nem jó esetet használt, dativus helyett accusativust kellett volna, s végül a mondat végzava lévén, pont találtána.

– Tanár úr, kérem, hátha azt az egy szót le sem írom, ugyebár csak egy hibának számítana, s kilenc hibára legalább is 2-est kapnék – méltatlankodtam jogosnak vélt sérelmemmel.

– Meglehet, de tudja, ha a kutya nem rezelne, megrepedne, vigasztalt az öregúr. Aztán megnyugtatót, hogy nem baj, majd jövőre könnyebben fog menni, akkor már nem lesz új.

Emlékezetnek okáért s elrettentő példaképpen az elkövetkező osztályokban fölemlgette, hogy szép a görög nyelv, de vigyázzanak, mert volt egy tanítványa, aki egyetlen szóban hét hibát ejtett. Évek múlva, papkoromban is, ha találkoztunk, tréfásan megkérdezte, hogy hány hibát is lehet az ανδροπος-ban ejteni.

Ötödik gimnazisták voltunk, mikor egy latinórán kiszólítja Kovács Zoltánt, aki a szarka csörrögését remekül tudta utánozni.

– Na fordítsad, Kovács, a mai leckét, biztatja Ulár tanár a fiút. Mire az elkezd szarka módra csörrögni. Ezt már az öregúr sem állhatta meg mosoly nélkül.

– Úgy veszem észre, hogy te egyenesen madárnyelvre fordítod, azt meg én nem értem. Most azért szépen menj be a helyedre, majd jövőre könnyebb lesz. Majd eljő az idő, s leszen akkor sírás és jajgatás és fogaknak csikorgatások – mondta angyali türelemmel a jó öreg.

Óra végén, a csengettyű hangjára készülünk kifelé. Tanárunk veszi a kialudt szivarját, a fiúk körülveszik, hogy égő gyufával szolgáljanak. De ő elsőbben a hamut a legközelebb álló Kappel orra hegyéhez dörzsöli, aztán rágyújt, s éppen oly lassú méltósággal, amint jött, indul a tanári szoba felé. Lakása a Monostori úton, a mentőállomással átellenben volt. A szobákban annyi falióra járt, ütött, harangozott, kakukolt, akárcsak egy órásboltban.

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

„No nem baj, no nem baj...”

Volt egy szomszédom, ki nem mindennapi észjárásával tűnt ki. Az ember, látva olykor teljesen fordított gondolkodásmódját, hallgatva sajátos filozófiáját ebben a néha valóban fejére állt világban, azon kapta magát, hogy átvillan agyán a kételkedés: vajon tényleg ez az ember-e a különös vagy ez az egész társadalom a maga szabta normáival?

Amikor jókedve volt, úgy szólított meg, hogy „hé, hé, szomszéd!”, máskor: „tisztöletös úr”.

Szava járása volt, hogy beszélgetéseinket vagy nagy életfilozófiát kifejtő megállapításait ezzel az akkurátus megállapítással fejezte be: „No nem baj, no nem baj.” S mondta ezt olyan hanglejtéssel, amellyel minden további érv vagy ellenérv ki volt zárva.

Egy alkalommal, amikor épp rövid távollét után érkezünk haza, és kinyitottam a papi lak ablakait, ott ment el a házam előtt, és miután ráköszöntem, oda szólt:

– No hazajöttek-e, szomszéd?

– Hazajöttünk, mondom én, mire ő továbbbandukolva mondta:

– No nem baj, no nem baj.

Máskor, amint a kapu előtt ment el, látva, hogy az udvaron vagyok, jókedvvel bekiáltott:

– Hé, hé, szomszéd! Hogy vagyunk?

– Jól vagyunk, hála Istennek – mondom én, de folytatni nem tudtam, hogy én is illem szerint hasonlóan érdeklődjek az ő hogyléte felől, mert továbbbandukolva hazafelé, mondta rá ő a választ:

– No nem baj, no nem baj.

ILKEI ÁRPÁD

A Tordai pogácsák ajándéka

A 2016–2017-es tanévben a Jósika Miklós Elméleti Líceum diákjai beneveztek az Európai Magyar Fiatalokért Alapítvány által meghirdetett SzékelyKapuk–ZöldKapuk nemzetközi vetélkedőre. A program célja a keresztény és környezettudatos nevelés, a népművészeti hagyományok, a közösségi kultúra és a humanitárius tevékenységek támogatása. A pályázati programnak két szakasza van: az első forduló a betlehemezés, a második pedig a környezetvédelmi akció és vándorkiállítás.

A VI. osztályos tanulókból álló *Tordai pogácsák* csapat derűs, ízes, régies nyelvvvel fűszerezett betlehemes játékkal lepte meg a szeretet, a jóság és az egymásra figyelés ünnepén a bágyoni öregotthon lakóit, a tordai magyar óvodásokat, a szülőket, iskolánk és városunk közösségét. A betlehemezések során készült számos képet, nézői véleményt és a hagyományörzés örömet sugárzó saját gondolatokat egy betlehemes naplóban foglalták össze.

A verseny második fordulójára a VII. osztályos diákok, a *Biójósikások* készültek. A lelkes csapat, a környezetbarát életszemléletet tanulmányozva, hat jól kidolgozott, impresszív tablót készített és mutatott be

vándorkiállításaként, óvodás- és diáktársaknak, szülőknek, iskolánk közösségének, közeleti személyiségeknek és egyházi vezetőknek.

Bemutatójuk mottója: Környezetbarát háztartás – Mit tegyünk környezetünkért?

Kis műsorukkal rámutattak az ember felelőtlen tevékenységeinek következményeire, az éghajlatváltozásokra, a veszélyben lévő élővilágra. Ugyanakkor környezetbarát háztartásra és életformára adtak példákat, hiszen a keresztény gondolkodás alapvetően összeegyeztethető a környezet védelmével.

Mindkét tevékenység során különböző helyszíneken adományokat gyűjtöttünk a rászorulókat részére, ezáltal is tanulva és tanítva azt az összefogást, segítségnyújtást, amelynek eredményeként ma létezik Tordán magyar tannyelvű oktatás. Kiss László unitárius lelkész áldozatos munkájának emléke tovább él minden jósikás diák révén.

A tevékenységek alatt a tanulóknak tudatosult az, hogy életünkben mennyire fontos a hagyomány ápolása és a környezetünkre való odafigyelés. Örökössük meg elődeink szokásait, legyünk inkább gondnokai, mint uralkodói környezetünknek, és vigyázzunk az Isten által teremtett világra!

MÁTÉ HAJNALKA

Félévindító csendes napok a PTI-ben

Elsőéves teológiai hallgatóként egy új világba csöppentem bele, amelynek hangulatát és szokásait apránként tanulom, ízlelgetem. Ez bizony nem kevés időbe telik. Most már túlvagyok az első vizsgaidőszak minden megpróbáltatásán. Egy picit fellélegezhettem, fellélegezhetünk. Február 10–11. között a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben méltó lezárását ültük a csendes napok programsorozatával ennek az időszaknak.

A csendes napok Kovács Sándor teológiai tanár áhítatával, bibliamagyarázatával vették kezdetüket. A tűz mellett mesterét megtagadó Péter alakja önvizsgálatra indított, így a délutáni előadást nyitott lélekkel hallgathattuk. Tófalvi Tamás székelyszentmihályi lelkész előadásával folytatódott a nap, aki ismertette a gyülekezetépítésben megélt tapasztalatait, és néhány jó tanáccsal látta el a teológiai hallgatókat a viselkedésre, az öltözködésre, a gyülekezet tagjaival való kapcsolatra, a gyülekezeti munka megszervezésére vonatkozóan. Az őszinte előadásmód közvetlen és felszabadult hangulatot eredményezett, így az előadás után tartalmas beszélgetés alakult ki az előadó és a hallgatók közt. A pénteki nap záróakkordjaként Marosán Csaba színművész előadásában Dsida Jenő és Arany János versei hangzottak el.

Szombat délelőtt Tófalvi Tamás bibliamagyarázataival Jézus születésének történetét sajátos megvilá-
gításba helyezte. Ezt követően Tófalvi Tamás *A szívárvány hiányzó színe* című izgalmas előadása következett. Tófalvi Tamás tanító a roma gyerekek oktatásáról, személyiségfejlesztéséről szerzett tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal. Meghökkenítő dolgokat hallhattunk, és beletekinthettünk az óriási kitartást, ambíciót igénylő munkába, amelyet Tófalvi Tamás nap mint nap végez, nagyon sok nehézséggel nézve szembe. Ezt az előadást is megbeszéléssel zártuk.

Ebéd után a református és evangélikus hallgatókkal közösen vettünk részt Püski Dániel debreceni református egyetemi lelkész előadásán, amelyben megpróbált néhány alternatívát adni arra nézve, hogy a megváltozott társadalmi, politikai helyzetben hogyan és miként lehet válaszolni a fiatal felnőttek vallásos igényeire, elvárásaira. Az előadást és egyben a csendes napokat is Tóth Zoltán evangélikus alesperes áhítata zárta. Az áhítat után közös vacsorán vettünk részt. A csendes napok alatt kitekinthettünk az előadások segítségével az egyházunk, társadalmunk aktuális helyzetére, nehézségeire, amelyekre fel kell készülnünk az egyetemi éveink alatt ahhoz, hogy majd az intézet kapuit átlépve, eredményes munkát végezhessünk. Beszámolómat a következő bibliai idézettel zárom, amely, úgy érzem, kifejezi a csendes napok alkalmával együtt töltött idő lelkületét: „Mert nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erőt, a szeretetet és a józanság lelkét” (2Tim 1,7).

ILKEI LÓRÁND

„Az alázatosakat igazságosan vezeti, és az ő útjára tanítja az alázatosakat” (Zsolt 25,9)

Özvegy Török Áronné Domokos Klárával Ferenczi Mária-Magdolna beszélgetett.

• Özvegy Török Áronné Domokos Klára 1930. december 9-én született a felsőháromszéki Kézdiszentkeresztben nagygazda család második gyermekeként. Tanulmányai befejezése után az udvarhelyszéki Simánfalván kezdett óvónőként dolgozni. 1954-ben kötött házasságot Török Áron unitárius lelkészrel. Ezt követően Énlakára költözött, 1969-ben Szentábrahámban óvónő. 1973-ban férjével kerültek Sepsiszentgyörgyre, nyugdíjas-korukig mindketten itt szolgáltak. A család a mai napig nagy tiszteletnek örvend nemcsak városunkban, hanem az erdélyi unitáriusok körében is, sőt a tengerentúli testvéregyházak képviselői is szeretettel keresik fel minden alkalommal.

Klára tiszteletes asszonyt gyermekkorom óta ismerem. Mivel közel lakunk egymáshoz, gyakran látogatom is. Mindig van, miről beszélgetnünk, és mindig finom süteménnyel kínál. Decemberben éppen születésnapján köszöntöttem, nőszövetségünk jókívánásait vittem. Boldogan mutatta a lányával közösen készített kézimunkát, melyet Lili unokájának szánt az angyal. A régi fényképek is elő szoktak kerülni látogatásaimkor, ezeket nézegetve együtt emlékezünk.

• Milyen volt gyermekkorra?

Szüleim gazdálkodó székely emberek voltak. Édesapám inkább álmódó, édesanyám inkább racionális, nagyon ügyes, dolgos asz-

szony. Négy leánygyermekükre büszkék voltak, és igyekeztek mindent megteremteni nekünk a nehéz körülmények között is. Édesanyám szépen öltöztetett minket, iskolába járattak, az volt a vágyuk, hogy mind a négyen diplomát szerezzünk. Az első négy osztályt a falu felekezeti iskolájában végeztem, amelyet a szülők tartottak fenn. Itt – az állami iskolával ellentétben – megtanítottak istenhitre, hazaszeretetre is. De a román

kellett hagynom az iskolát, aztán 1946-ban felvételiztem a marosvásárhelyi tanítóképzőbe. Innen a tanügyi reform miatt újra Kézdivásárhelyre kerültem. Én valójában testnevelő tanár szerettem volna lenni, de egyetemről szó sem lehetett, sőt – mivel a szüleimnek „túl sok” földje volt – a tanítóképző osztályból is áthelyeztek az óvónőkészítő osztályba, „hivatalból”, ahogy mondták...

• Hogyan indult a pedagógusi pályája?

Siménfalvára kaptam kinevezést, ott ismertem meg Gellérd Imrét és családját, akik jó barátaim lettek, sokat segítettek nekem. Náluk találkoztam jövőbeli férjemmel, akit Lupényből akkor helyeztek a szomszédos Énlakára. Bár megbecsült tanerő voltam, a kulákság és a lelkész udvarló miatt egyre több problémám lett. Ennek ellenére 1954-ben összeházasodtam Áronnal. Az ő szülőfalujában, Homoródszentpálon volt az esküvőnk. Onnan mentünk

Énlakára, ahol díszkapuval fogadtak, még a párttitkár is üdvözölt, este pedig színdarabot mutattak be, táncmulatságot rendeztek a tiszteletünkre. Ezzel a pedagógusi pályám hivatalosan jó időre meg is szűnt.

• Augusztusban a Sepsiszentgyörgyön tartott konferenciánkon láttam, hogy milyen nagy szeretettel vették körül Klára tiszteletes asszonyt az énlaki és

Csángó asszonyok dalcsoportjával 1974-ben

nyelvre nem. És ennek aztán később sok kárát láttam.

Fiús természetű gyermek voltam, mesélhetnék a csínytevéseimről is... De tanulni is szerettem, még akkor is, amikor ezt már az otthontól távol kellett tennem. A háború miatt pedig a körülmények egyre nehezebbek lettek. A szép ruhákat, cipőket kinőttem, és újra nem futotta. Facipőben és az édesanyám régi holmijaiból varrt ruhákban jártunk. Egy évig abba is

a szentábrahádi asszonyok is. Hogyan tetszik visszaemlékezni az énlaki évekre?

Énlakán szép volt az élet. Az énlakiak nagyon rendes, becsületes, munkás székely emberek voltak, akik szerettek és tiszteltek minket, hálások voltak mindenért, amit értük tettünk. Minden egyes családot minden évben meglátogattunk, és nem volt olyan nap, hogy valaki ne jöjjön hozzánk segíteni vagy segítséget kérni. Pénzünk nem volt, a kepéből éltünk, amelynek egy részét vissza is adtuk a szegényeknek. Nekünk is gazdálkodnunk kellett, és amikor disznót vágtunk, fele kóstolóba ment a szomszédoknak. Énlakán mindenki mindenkinek segített. Én nem taníthattam, de nagyon sokat foglalkoztam a fiatalokkal és az asszonyokkal, táncot tanítottam, színdarabot rendeztem. Erre leginkább akkor lett szükség, amikor a faluban megszűnt a hétosztályos iskola, és egyetlen tanerő maradt csak.

Közben megszülettek gyermekeink, Júlia és Katalin. Az ő iskoláztatásuk, jövőjük aggasztott, ezért kértem többször is, hogy vegyenek vissza a tanügybe, de erre csak 1969-ben került sor. Ekkor költöztem Szentábrahámra a két lánnyal, mert ott kaptam óvónői állást. Három évig csak hétvégeken voltunk Énlakán, aztán a férjem is utánunk jöhetett. Annyi év után nehéz volt újra munkába állni. A tanügyben sok minden megváltozott, nem tudtam románul, nem voltak meg a kötelező vizsgáim, mindent előlről kellett kezdenem. Véglegesítő vizsgámat Brassóban tettem le. Segítséget is csak néhány igaz barátától kaptam a családomon kívül, mert az ismerősök többsége félt kapcsolatban lenni egy papnéval.

•Török Áron 1973-tól 98-ig szolgált a sepsiszentgyörgyi unitárius gyülekezetet. Mit jelentett a család életében ez a váltás?

Szentgyörgyön az egyházközség akkori vezetősége nagy szeretettel

fogadott minket, segítettek, támogattak a beilleszkedésben, a paplak berendezésében, a városi élethez való alkalmazkodásban. Nekem munkahelyet, a lányoknak iskolát kellett keresnünk. A tanfelügyelőségen is dolgoztak unitáriusok, de egy papi családon akkoriban félték segíteni. Sokszor kellett munkahelyet váltanom, és mindig bizonyítanom kellett, hogy papnéként is megérdemlem, hogy taníthassak. Szépmezőn kezdtem, ahol gyimesi csángó családok dolgoztak az állami gazdaságban. Az ő gyerekeik számára létesült ott egyhetes napközi, de voltak városi családok is, akik egy hétre kivitték oda a gyermekeiket. Amikor eljött a szombat, nem mindenki jött a gyermekéért, sokszor csapattal érkeztem haza, a paplakra. Megtörtént az is, hogy hétfőig nálunk voltak. A csángó szülőkkel is sokat foglalkoztam, leginkább az asszonyokkal. Dalcsoportot alakítottam, színdarabokat mutattunk be. Három év után bekerültem a városba, nyugdíjaskoromig, 1989-ig öt intézményben dolgoztam. Nagyon jólesik, hogy egykori tanítványaim vagy a szülők most is megállítanak az úton, bár én már nem mindenkit ismerek meg.

Közben természetesen papné is voltam. Férjemmel jártam családlátogatni, de mindenkire én nem tudtam elkísérni, mert az 1200 lélek az évek során a városra költözések és a férjem lelkiismeretes munkájának köszönhetően 3500-ra gyarapodott. A paplak is mindenki számára nyitva állt. A lányok egyszer összeírták, hogy egy hét alatt hány ember fordult meg ott, ült le egy pohár pálinkára, kóstolta meg a süteményem, ütötte be magát egy kis beszélgetésre. Nem emlékszem, mi volt az összeírás végeredménye, de akkor elképesztően nagy számnak tűnt.

Megszülettek az unokák, Levente és Lili. Levente nő, vegyészként dolgozik Marosvásárhelyen, a gyógyszergyárban. Lili a művésztörténeti diploma után a mes-

terit végzi, és Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetemen történelmet tanul.

•Hogyan alakult a nőszövetségi munka 1989 előtt és után?

Nőszövetségi munka 1989 előtt hivatalosan nem létezett, de sokat dolgoztunk az asszonyokkal. Rendszeresek voltak a szeretetvendégségek, a kürtőskalács sütések. Hajnalban keltem kovászolni, később jöttek az asszonyok dagasztani. Mire az istentisztelet véget ért, kész volt a finom kalács. Ilyen módon is próbáltunk pénzt gyűjteni a jövendőbeli templomépülethez, amely akkor még csak álom volt.

Sepsiszentgyörgyön 1990 januárjában az elsők között alakult újra a nőszövetségünk. Akkor az volt a természetes, hogy a lelkes felesége az elnök. Ezt a tisztséget később dr. Albert Éva vette át tőlem, most pedig Váncsa Csilla a lelkes utód. Az első években mindenki nagyon tevékeny volt, szeretetvendégségeinken mindig szűknek bizonyult a régi imaterem. Szép együttlétek voltak, és hasznosak is, mert a cél továbbra is az volt, hogy tudjuk segíteni az akkor már épülő templom elkészülését.

Egészségügyi problémáim miatt ma már nem tudok rendszeresen részt venni a nőszövetség rendezvényein, de mindig figyelemmel kísérem munkáját, olvasom a kiadványokat, és segítek, amennyire tőlem telik. Nagyon jól esik, hogy számontartanak, gondolnak rám, látogatnak, nem felejtettek el.

•Hogy telnek a mindennapok?

Három éve özvegyen és azzal a szomorúsággal, amit a szerető társ hiánya jelent. Szerencsés vagyok, mert a gyermekeim szeretete és állandó gondoskodása vesz körül, és az unokáimnak is örvendezhetek.

Hálás vagyok a jó Istennek a néhez, de szép és sok elégtételt adó életért, a szerető társért, akivel hatvan évet élhettem és dolgozhattam, és azért is, hogy még mindig sok szeretettel vagyok körülvéve.

IFJÚSÁGI OLDAL

Egy Maros köri ifjúsági találkozó története

Valami más

CSIBI KRISZTA

• Gondolatok cikáznak a fejemben. Nekiállok – újból, több sikertelen próbálkozás után, hogy megírjam ezt a cikket. Az I. Téli Maros Köri Ifjúsági Találkozó története egy olyan história, ami egyletes kódexemben a legnagyobb helyet foglalja el. A legtöbb és legkülönb érzéseket ez a rendezvény váltotta ki belőlem. És nem tudom eldönteni, mit meséljek el belőle, hiszen minden perce a maga módján fontos. Nem tudom, szervezői szemmel meséljek? Ez a történet álmodozással, kihívásokkal, kudarcokkal, csalódásokkal teli. Vagy esetleg résztvevői szemmel meséljek? Ilyen pillanatom nagyon kevés volt, de azok voltak az igazi pillanatok, az egyletes pillanatok. Annyi száraz beszámoló után talán megpróbálkozom azzal, hogy ne csak egy külső képet adjak arról az Olvasóknak, hogyan zajlik a rendezvény, hanem egy személyes képet. Arról, hogyan születik meg egy rendezvény.

Az eddigi rendezvények közül, amiket szervezhettem, ez nőtt legjobban hozzám. Ezt magaménak tartom. Ezért is szeretném elmesélni a lehető legtisztábban a történetét. Köri képviselőtársammal, Jenei Áronnal már nagyon régóta arra törekszünk, hogy a lehető legjobban végezzük köri képviselői feladatunkat. Többet szeretnénk mindig, a lehető legtöbbet. Mindenre elszántan, a széllal szemben, neki a falnak, a lehetetlent is megkíséreljük. Pontosan ilyen volt az I. Téli Maros Köri Ifjúsági Találkozó. Már októberben megszületett az ötlet, hogy valami kellene, ami télen is összefogja a fiatalokat. Mert már tudjuk, a közös rendezvények adják a szikrát, amiből a kis lángocskák születnek a helyi egyletekben. És a lángokat folyamatosan táplálni kell a kicsi szikrákkal, hogy ki ne aludjon a nagy tűz, ami pedig nekünk ad erőt, hogy higy-

gyük, van miért, van kiért. Miután már három sikeres nyári ifjúsági találkozón túlvoltunk, azt hittük, egy téli már sima ügy lesz. Meg is terveztük. Ilyen buzgón még soha nem álltunk neki a feladatnak! Számos ötletünk volt, színes, önálló programtervet készítettünk. Azt hittük, mindent megterveztünk. De ami nekünk olyan egyszerűnek tűnt, abban mindenki más szörnyeteget vélt felfedezni. Azon kaptuk magunk rendezvény előtt két héttel, hogy a talaj megindult alattunk, minden kicsúszik, és semmi kapaszkodó nincsen. Sehol egy biztos pont. A biztosnak vélt helyszín bizonytalanná vált, nem voltak matracaink, rádöbentünk, hogy 50 éhes szájat kell etetnünk a hétvége során. A kételyek kezdtek beszivárogni mindenhova. De macacs egy természet a Maros egyházköri képviselő! Nem adtuk meg magunk.

És sikerült. Lett helyszín, lett 15 fős szervezői csapat. Január 27-én, pénteken azt hittük, túlvagyunk a nehezen. Mondanom sem kell, mennyire melléfogtunk. Összehoztunk egy elkomolytalankodott pénteki előszervezést, ami ahhoz vezetett, hogy még éjjeli 2 órakor is vásznat festettünk. Jómagam meg csak 3 órakor döböntem rá, hogy a másnapi tevékenységem még csak fejben született meg, de előkészítve nincs semmi. Védelmünkre legyen mondva, végül is mindent sikerült megoldani – két gyönyörű vászon, kitűzők, emléklapok, a tevékenységek mind elkészültek másnapra.

Reggel korán indultunk a Bolyai téri unitárius egyházközséghez. Hiszen a szombati napnak itt volt otthona. Miután berendezkedtünk – 3 terem, konyha! –, megérkeztek a résztvevők is. És itt kezdődött el igazán a kaland! Itt kezdődik a résztvevői mesém is, jelenlétem. Első nagy pillanatom, amikor beléptem a terembe, és megláttam a már összegyűlt 40 résztvevőnket. Sokkal többnek tűntek! Bámulatos volt látni, mennyi egyletes érkezett, hogy együtt induljunk el az idei év egyletes útján. Lendületesen, ahogy a Maros körhöz illik. Még a délelőtt folyamán három fontos lépést is meg kellett tenniük a résztvevőknek.

Első kihívás: megtudni, mi a szerepük a közösségben, kik ők egyénként az egyletben? Második kihívás: egyletet szervezni, amit később meg is kell valósítani. Harmadik kihívás: megtanulni ODFIE-kártyajátékozni! Eközben pedig öt szorgos szervező és két önkéntes mesterszakácsunk a jéghidegben, hóban, fagyban finom gulyást főzött, amit közösen fogyasztottunk el. Délután pedig következett a móka. A 3 kis

csapat meg kellett valósítsa azt az egyletet, amit dél előtt megszervezt. Úgyhogy három teljesen különböző, színes egyleti alkalmon vehettünk részt mi is, szervezők, végre úgy, hogy csak egy dolgunk volt: jól szórakozni.

A hosszú nap után pihenőként átsétáltunk a kövesdombi egyházközséghez, ahol a program további részei zajlottak. A vacsorát követte a JelenLét. A rendezvény legemlékezetesebb pillanata pedig innen maradt meg, hiszen itt megint jelen lehettem. Feszültség, aggodalom, szervezés nélkül. Csak én, a társaim és az emlékeim! Azokban a percekben én valóban ott voltam! Mindannyian valóban ott voltunk. A mostban, az akkorban. És bizony folytak a könnyeink. Nem tudtam, másnak miért, de nekem azért, mert egyszerűen hálás voltam. Hálás voltam, hogy ott lehetek. Hálás voltam mindazoknak, akiket az egyletben ismerhettem meg, akik elindítottak ezen az úton, akik formáltak, azzá tettek, aki ma vagyok, akiktől igazi pillanatok kaptam, amiben igazán jelen lehettem. Hallhattam, mindannyian tudjuk, hogy miért vagyunk itt. Miért egyletezünk. Láttam, hogy amiben oly régóta hinni szeretnék, az meg tud valósulni. Miközben könnyek csordultak az arcomon, arra is gondoltam, hogy meg fogom írni majd a beszámolómban, hogy KÖSZÖNÖM. De így most rájövök, mennyire nem mond semmit itt ez a szó, ahhoz képest, amit akkor, azon az estén mondtam.

Persze ezután még hosszú éjszaka következett, ahol vissza kellett zökkenni szervező énem kerékvágásába. De akkor már tudtam, megéri. Megérte az újabb álmatlan éjszaka. Vasárnap ugyanis megint

igazán megéltük a pillanatok. Ifjúsági istentiszteleten vettünk részt, amit Magyar Zita tartott, aki ugyancsak jól tudja, milyen a Maros kör világa. A rövid visszatekintő és emléklapok átnyújtása után pedig felkerekedett a csapat, hogy jégkorcsolyázzon egy nagyot. Emlékek és pillanatok ott is bőven születtek. A hétvégénket pedig nagyon finom ebéddel zártuk, ami újból a konyhán serénykedő szervezőknek köszönhető. Bár mindenki sietett haza, a hosszú ölelések nem maradtak el. A „Nem akarok hazamenni!” mondatokból sem volt hiány. És mégis... véget ért az I. Téli Maros Köri Ifjúsági Találkozó. (Igen, volt még hosszú utószervezés és takarítás, de az most nem illik bele a képbe, hiába részese a valóságnak!)

Végül sikerült. Megérte, megéri, mert „ez itt a valóság”. Ebben a három napban egy új utat építettünk, amin együtt tanulunk meg járni 2017-ben is. Tesszük ezt úgy, ahogyan mi magunk megálmodjuk.

Események az egyházkörökben

Február 7-én Homoródszentmárton felé indultunk el az ifjúsági istentiszteletre, amelyet a Székelyudvarhelyi Egyházkörsben szerveztek meg. Nem különbözött ez az út a többi ifjúsági rendezvény előttitől. Jókedvűen beszélgettünk, de már megszokott volt ez számunkra. Mondhatnánk, hogy mindennapi. Az istentisztelet kezdete is szokványosnak tűnt számomra, de a beszéd alatt elgondolkoztam.

Ahogy a szenvedélyről és a munkánk szeretetéről hallgattam Fülöp Júlia gondolatait, rájöttem, hogy én túlságosan beleszoktam a mindennapokba, mert egyáltalán nem szokványosak a körülöttem történő dolgok, inkább velem van a baj. Könnyű magától értetődőnek venni mindazt, ami kéznél van. Azt tettem, amit szerettem, és mégse volt meg benne az az igazi szenvedély. Ez az ifjúsági istentisztelet igazi élmény volt, és ráébresztett arra, értékeljek minden percet, a jelenben maradjak, és az életet ajándékként fogjam fel.

JÁNOS BORBÁLA

Február 8-án a recsenyédi Nagy-Homoród panzióban került sor a Háromszék-felsőfehéri és az Udvarhelyi Egyházkör ifjúsági egyleteinek közös problémamegoldó napjára. A rendezvényen 15 egylet képviselői vettek részt (Alsórákos, Barót, Bölön, Brassó, Datk, Felsőrákos, Gyepes, Homoródmás, Homoródszentpál, Oklánd, Olthévíz, Nagyajta, Újfalu, Székelyudvarhely, Vargyas), hogy közösen keressünk megoldásokat az egyletekben felmerülő gondokra. A programok lebonyolításában szervezetünk elnöke, Fülöp Júlia segített, akitől megtudtuk, hogy a jelenlegi gondjaink nemcsak nálunk merültek fel, hanem egyletes elődeink is ezekkel küszködtek. Miután sikerült megfogalmazni problémáinkat, csapatokra oszlottunk, hogy azokat megbeszélve megtaláljuk a legjobb megoldásokat. Zárógondolatként arra kértük az ifjakat, hogy fogalmazzanak meg 5 olyan tervet, melyet az elkövetkezendő fél évben meg szeretnének valósítani. Reméljük, hogy az itt tanultakat mindenkinek sikerül saját egyletében életbe ültetni, és köszönjük azoknak az együttműködését, akik segítettek létrehozni ezt az eseményt.

DEMETER ÁGNES

	A folytatás első része	Számrendszer jelzője	Parancsoló	Kihívóan szép	Parlag	Nem ezt!	Patás állat	A ház közepe!	Levelét selyemhernyó eszi	A folytatás befejező része	Svéd aprópénz	Nedv	A számítógép egyik billentyűje	Üzem-tulajdonos	
A folytatás második része				CS											K
Bimbóit kibontó								Koronaőr volt (Péter) Hóharmat							
Magam			Angol denevér Újra, latinul				Nyelvész (László) Kis ólomgolyó					Vuk kacsája Hungary			
Sátorváros						Belső szerv kitéremkedése Olvas					Lusta méh Keleti bölcséleti forma				
Görbe maláj tör					Skinhead magyarul Betakar							... Roy (Scott műve) Mélybe ránt			
Német jég				Kályha sütője Élessé tesz				Amely helyen Newton					Szeben megyei autójel Sugár		
Német rohamosztag volt			Szerves vegyület-csoport Kiló						Dobó István vára United States					Belga autójel Ennek ellenére	
Kén vegyjele		Kimelegít Erdei gyümölcs						Az AEÁ tagállama Forrasztóón					Kitartó Hármas találat a lottón		
Minden lében van!			Török sapka Norvég sílövő				Fekete István fecskéje Magot szór				...-útfélen, mindenütt Ilyen az öreg kéz				
Nyomorultul meghal					Római hatos Balatoni üdülő				Ápoló, gondozó Csiki falu lakója						
Király ül rajta					Rost-növény Híresség								Szlovén férfinév (ROK) 109 Rómában		
Szántunk vele				Central European Time Növényi szár				Kezdetben Bó							
Kicsinyítő képző			Mázol Vietnami holdújév (TET)				Az átló közepe! Északi szarvasfaj			Sarkkutató volt (Robert Falcon) Sors!					
Másokat, mást el nem fogadó															
Profitot hozó															Luther Márton 95. tételének 76. pontja: „Azt állítjuk, hogy a pápai búcsúk...” (Folytatás a rejtvényben.)
	T							Szintén							

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Márkó László (médiareferens, honlap), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella
Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

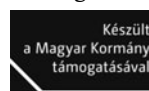
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Kedves Barangolók!

Megújuló élet, természet, több napfény és boldogabb barangolók – vagyis ti! Így jellemezném a márciusi hónapot, hiszen a rügyekben új élet fakad, mocorognak a lombok, és mi is egyre többet játszhatunk a szabadban. Igaz?

Képzéjétek el, hogy a görögöknek és a rómaiaknak nagyon sok istenük volt, ők mindenhez társítottak egy istenséget, és ahhoz imádkoztak. Flóra istennő a római mitológiában a virágok és a tavasz istennője. Olyan szép volt, hogy beleszeretett a nyugati szél istenne, Zefír, és feleségül vette. A rómaiak egy ünnepet is szenteltek Flórának, áprilisban vagy májusban táncal, virágokkal ünnepelték azt, hogy az élet időről időre megújul. Ezt az ünnepet floraliának nevezték. Természetesen a tavasz istennője megtalálható a görög-

1. Hány pontban foglalta össze követeléseit a pesti forradalom?
2. Így emlegetjük az 1848–49-es forradalmat: szabadság...
3. Petőfi Sándor verse: Nemzeti ...
4. A Nemzeti ...ból idézve: „A magyar név megint szép lesz, ... régi nagy híréhez.”
5. Melyik nemzetnek a harca volt ez?
6. A felkelő fiatalságot márciusi ...nak nevezzük.
7. Ütközet más szóval.
8. Fém, amely az egyik katonadalunkban is szerepel (Gábor Áron ...ágyúja)

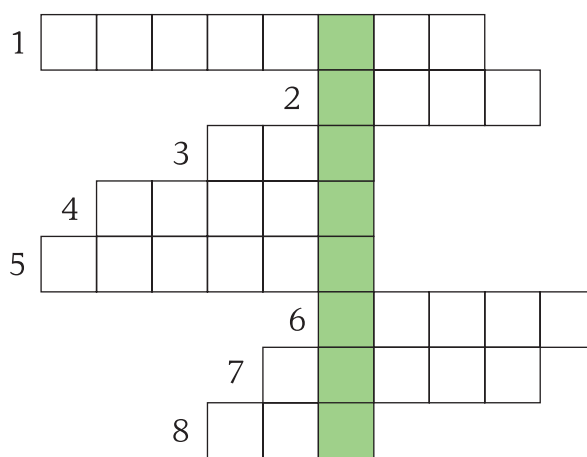
göknél is, de a nevét nem árulhatom el, hiszen a rejtvény megfejtésével ti kell kiderítsétek.

Különleges a március, ha arra gondolunk, hogy a tavasznak istennője volt, és március 8-án a nőket ünnepeljük, ugyanakkor érthető is: a nők az új életet hordozzák.

De márciusban fontos a hős férfiakra is gondolni, hiszen ők hazájuk szabadságát akarták védeni 1848-ban.

Márciusban hálát adunk a jó Istennek, hogy éled a természet, hogy megújult kedvvel végezhetjük munkánkat, hogy mindenkit azon az úton vezet, amelyen kiteljesedhet, amelyen sokat tanulhat, tapasztalhat, játszhat és barangolhat.

Ha kitöltitek a keresztrejtvényt, nemcsak az 1848–49-es eseményekről tudhattok meg többet, de kiderül a tavasz istennőjének görög neve is!

Hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, amelyet vesz az ember, és elvet a szántóföldjébe. Ez ugyan kisebb minden magnál, de amikor felnő, nagyobb minden veteményénél, és fává lesz, úgyhogy eljönnek az égi madarak, és fészket raknak ágai között. (Mt 13,31–32)

Márciusi memóriakártya

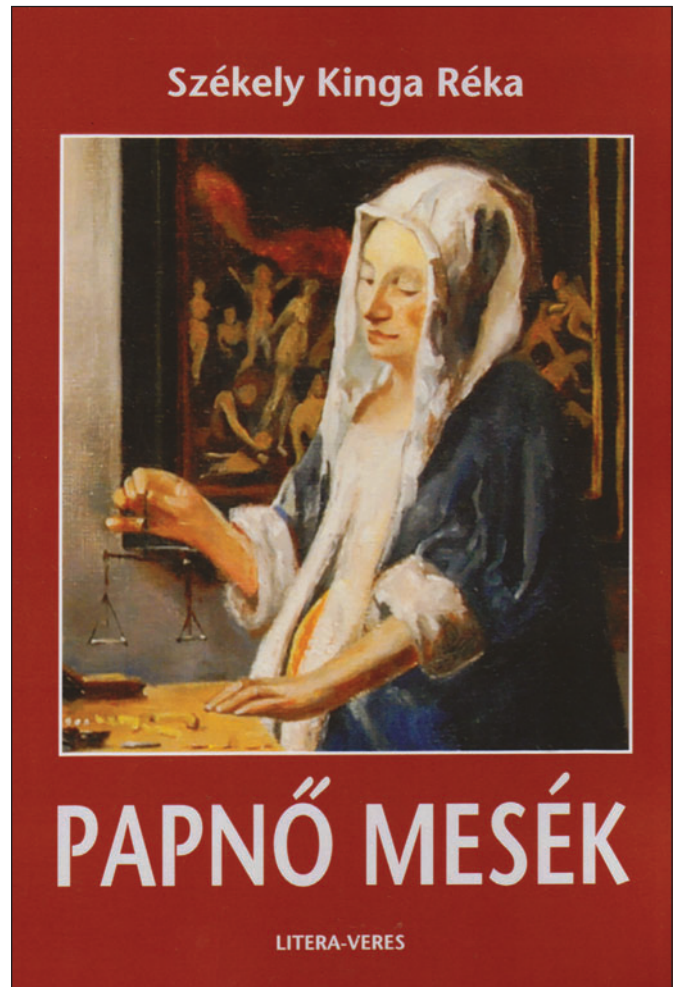
Erő és akarat

• Székely Kinga Rékát lassan húsz éve ismerem. Egyletes volt, egyletes voltam. Már Homoródszentpéter segédlelkésze, majd rendes lelkésze volt, s innen utazott Erdély bármely szegletébe, ha ifjúsági rendezvényre hívták előadni. Közvetlen volt, mondanivalója pedig úgy volt tartalmas és időnként súlyos, hogy nem terhelt le vele, hanem erőt adott, irányt szabott.

Székely Kinga Réka úgy ír, ahogyan szolgálatait is végzi: tanít, irányt szab, vitatkozik, imádkozik, kér és megköszön, hálás és számonkérő, büszke és alázatos, irgalmas és rendíthetetlen. Sorait olvasva legtöbbször e két szó jut eszembe: erő és akarat. Aki őt ismeri, tudja, hogy mindkettőből bőven van neki. A hétköznapiakban Székely Kinga Réka az erdélyi, falun szolgáló protestáns (női) lelkészek mindennapjait éli. Ha ugyan beilleszthetők ezek bármiféle szokványos hétköznapi élet keretei közé! Egyszer élethűen idéz fel egy-egy történelmi korszakot, s úgy érezzük, ott járkalunk a hősökkel együtt a sokat koptatott utcaköveken. Máskor a székely falusi kocsmában találjuk magunkat, amint tanúi vagyunk egy életen át fenntartott harag megszűnésének két falustárs között. Van úgy, hogy gyermekkori emlékeiből vesz mintát, és elgondolkodik mosogatózás közben az élet apró-cseprő dolgain és megválaszolatlan kérdésein. Gyermekének kérdései, mondatai önmaga számára is a kihívást jelentik, a folytonosan visszatérő kérdéseket a munka és hivatás, az öröklött és továbbadható értékek terén. Minden hétköznapi teendő és minden személyes találkozás egyben alkalom a mélyebb gondolkodásra, az ember és Isten közötti kapcsolat megtalálására – ezt is üzenik írásai, amellet, hogy akaraterőt sugároznak, helytállást, megbocsátást és türelmet hirdetnek.

Az unitárius egyház médiareferense voltam, és miután elkészült az egyház új honlapja, azon töprengtem, milyen megoldással biztosíthatok naponta frissülő tartalmat azon. Így találtam ki a napi 3 perceseket: egy olyan rovatot, ahová naponta írnak a lelkészek rövid jegyzetet – bármiről, ami őket éppen foglalkoztatja. Az elsők között volt Kinga is, akiket felkértem, hogy kapcsolódjanak be ebbe a munkába. Ezúttal is készséges volt, s egyike lett azon szerzőknek, akik rendszeresen és lelkiismeretesen igyekeztek írásokat küldeni.

E kötet java részét a fenti rovatba szánt írások teszik ki. Írásainak tartalma változatos, ahogyan a jegyzet – a 3 percesek hivatalos sajtóműfaji megnevezése – maga is az. Egyházi körökben hamar népszerű-

vé vált a rovat, még ha a napi frissítést olykor nehéz is volt tartani. S ami még fontosabb volt: visszajelzések érkeztek mind a rovatához, mind pedig a szerzőkhöz: a lelkészekhez, akiket – mai egyházi viszonyaink közepette sajnos nem halmozunk el visszajelzésekkel egy-egy szolgálat után. Jöttek a kedves szavak, értékelések, biztatások Kinga írásaihoz is. Azok pedig gyűltek, egyre gyűltek. Emlékszem, hogy egy alkalommal elmondta, 40. születésnapjára mily jó dolog volna meglepnie önmagát egy saját kötettel. Akkor azt javasoltam, hogy várjon még, és írjon még több 3 percest, hogy majd egyszer legyen bőven, miből válogatni. Így lett. Hogy javaslatomra-e, abban nem vagyok biztos, de mindenképpen örvendek, hogy mára egy szélesebb körű válogatással kerül első kötete az olvasók elé. Merthogy ennek lesz folytatása, abban biztos vagyok. A műfaj, a tartalom maradjon a jövődő ígérete.

SÁNDOR KRISZTINA

Ambrus Lajos ny. tanár (Korond), **Balassa M. Iván** néprajzkutató (Szentendre), **Biró Attila** lelkész (Árkos), **Csibi Kriszta** köri képviselő (Marosvásárhely), **Demeter Ágnes** köri képviselő (Barót), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Ilkei Árpád** lelkész (Vargyas), **Ilkei Lóránd** teológiai hallgató (Vargyas–Kolozsvár), **János Borbála** köri képviselő (Székelyudvarhely), **Killyéni András** sporttörténész (Kolozsvár), **Máté Hajnalka** tanár (Torda), **Nyitrai Csongor** ny. lelkész (Kadács), **Sándor Krisztina** politológus (Csíkszereda), **Solymosi Alpár** lelkész (Csíkszereda), **Tamba Renátó** szociális munkás (Ózd)